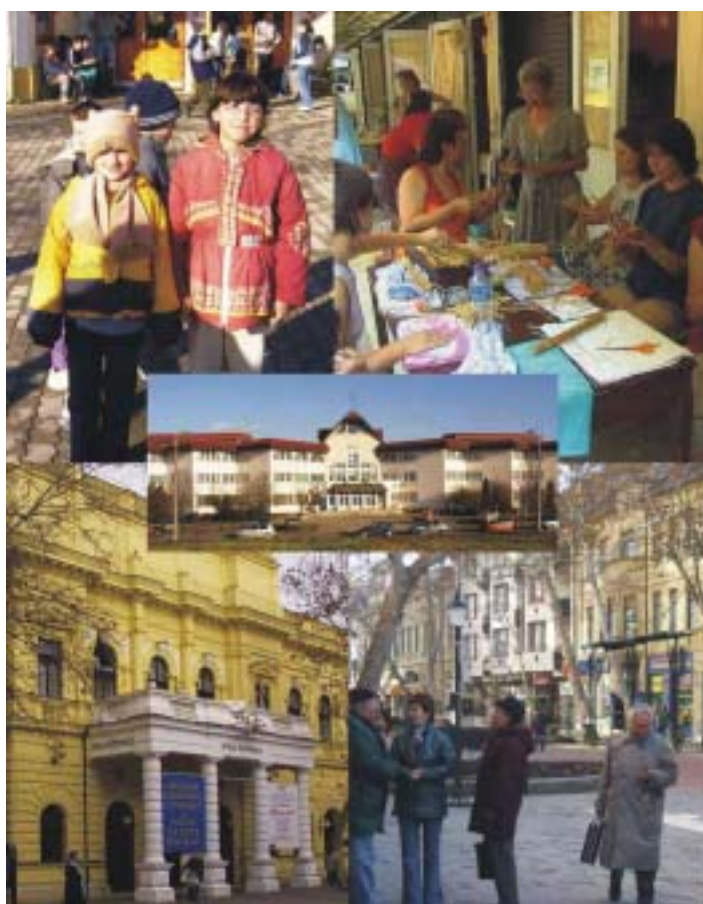

BÉKÉSCSABA MEGYEI JOGÚ VÁROS VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

*III. kötet
(Városfejlesztési stratégia)*

*Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata
megbízásából készítette:*

**a Magyar Tudományos Akadémia
Regionális Kutatások Központja
Alföldi Tudományos Intézet Békéscsabai Osztálya**

Békéscsaba, 2005. január

Vitaanyag

Szerkesztők:

*Dr. Nagy Erika
Dr. Timár Judit*

Szerzők, közreműködők:

*Dr. Bajmóczy Péter
Bakti Mária
Dr. Baukó Tamás
Duray Balázs
Herczeg Tamás
Kiss János Péter
Dr. Kugler József
Dr. Nagy Erika
Dr. Nagy Gábor
Dr. Nagy Imre
Nagy Terézia
Pádi Zoltán
Pál Viktor
Dr. Simon Sándor
Dr. Timár Judit*

Fotók:

*MTA RKK Békéscsabai Osztály
Vállalkozói Centrum Kft.
Békéscsabai Rendezvényiroda Bt.
BRMKK
VC Kft.
Békés Megyei Népművészeti Egyesület*

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	3
TERVEZÉSI MÓDSZEREK – JÖVŐKÉP	5
A VÁROSFEJLESZTÉS CÉLRENDSZERE, FEJLESZTÉSI IRÁNYAI	8
1. A HELYI GAZDASÁG STRUKTURÁLIS ÁTALAKÍTÁSA, A VERSENYKÉPESSÉG JAVÍTÁSA.....	11
1.1. Befektetésösztönzés – külső működőtőke bevonása a strukturális átalakítás érdekében	14
1.2. Vállalkozóbarát önkormányzat – a Polgármesteri Hivatal és az önkormányzat üzleti szolgáltató szerepköreinek fejlesztése.....	14
1.3. Vállalkozásösztönzés – a versenyképesség erősítése a helyi szereplők körében .	15
1.4. A vállalkozói ismeretek és az innovációs készség javítása	15
2. NYITOTTSÁG, EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS A VÁROSMARKETING FEJLESZTÉSE.....	19
2.1. Marketing stratégia kialakítása.....	22
2.2. „Húzó” marketing elemek felépítése helyi és térségi szinten	23
2.3. Békéscsaba kapuszerepének erősítése	24
2.4. Komplex stratégia kidolgozása a belvárosi tér (újra-) hasznosítására	25
3. A GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS INFRASTRUKTURÁLIS HÁTTÉRFELTÉTELEINEK FEJLESZTÉSE.....	29
3.1. Békéscsaba közlekedési csomóponti és logisztikai szerepének erősítése	34
3.2. A belső hálózati infrastrukturális elemek gyorsított ütemű fejlesztése	35
3.3. Strukturáltabb kínálat kialakításnak ösztönzése a vendéglátás, valamint a szálláshely- és szabadidős szolgáltatások területén	36
3.4. A lakásállomány minőségének és a lakásmobilitás feltételeinek javítása	37
4. VERSENYKÉPES MUNKAERŐ-KÍNÁLAT MEGALAPOZÁSA	39
4.1. Egészségfejlesztés, az egészségügyi szakellátás hatékonyságának javítása.....	42
4.2. A munkaerőpiac változásaihoz alkalmazkodni képes szakképzési, átképzési rendszer fejlesztése	43

4.3. A felsőfokú oktatás, képzés minőségi fejlesztése.....	44
5. A TÁRSADALMI ÉS KÖRNYEZETI KONFLIKTUSOK KEZELÉSE	47
5.1. A lakossági részvétel és a „városlakó-tudat” erősítése.....	50
5.2. Az iskolarendszer fejlesztése a leszakadás és elszigetelődés megállítása érdekében	51
5.3. A társadalmi-gazdasági reintegrációt segítő szociális és egészségügyi alapellátás fejlesztése	52
5.4. A perifériák társadalmi, környezeti konfliktusainak kezelése	53
PARTNERSÉG.....	57

TERVEZÉSI MÓDSZEREK – JÖVŐKÉP

Békéscsaba városfejlesztési koncepciója elkészítésének – a kommunikációs tervet, a kérdőíves felmérést és a helyzetértékelést is magában foglaló tervezési folyamat – utolsó fázisaként jelen kötetben vázoltuk fel magát a fejlesztési stratégiát. A közösségi tervezés és partnerség elveit szem előtt tartva, az MTA RKK Békéscsabai osztályának munkatársai nem „külső szakértőkként”, hanem közvetítőként (moderátorként) vettek részt a tervező munkában. A koncepció fő elemei, irányai, egész tartalma tehát a helyi szereplők részvételével lezajlott társadalmi viták során érlelődött ki, hogy – a tervezők szándékának megfelelően – végül olyan stratégiát készíthessünk el, amelyet a békéscsabaiak valóban a magukénak tudhatnak és vállalnak. A helyzetértékelés tapasztalatainak birtokában egy – további helyi és külső szakemberek, valamint Békéscsaba polgármesterének részvételével megtartott – szakmai fórumon formálódott ki az a két jövőkép, amelyeket a Közgyűlés társadalmi vitára bocsáthatónak ítélt. Ezek megfogalmazása elengedhetetlen az előttünk álló 15 év fejlesztési feladatainak megfogalmazásához, hiszen tudnunk kell, milyen városban szeretnénk – és a realitásokkal számolva, tudunk majd – élni mi, békéscsabaiak.

A két, általunk bejárhatónak tartott fejlődési út sajátosságai (különbségei) az alábbiakban összegezhetők:

- Az első (I.) jövőképben Békéscsaba gazdasági-társadalmi fejlődésének alakításában a piaci mechanizmusok játszanak meghatározó szerepet, a városfejlesztés szereplői ezeken keresztül, alapvetően a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtésével, illetve javításával alakítják a város jövőjét. A jövőkép fókuszában tehát a helyi gazdaság szereplőinek teljesítménye, annak javítása áll. Ez magában foglalja a már működő helyi vállalatok rugalmasságának, innovációs készségének javítását és (ennek köszönhetően) a piaci kapcsolatrendszer bővítését, de a helyi gazdaság szerkezetének átalakítását is, új szereplők (beruházók) megjelenésével – kihasználva a közép-békési centrumok együttműködésében rejlő piaci potenciálokat. A versenyképességet megcélzó stratégia alapvetően munkaerő-piaci szereplőként kezeli a lakosságot, ezzel a szemlélettel fejlesztve a „humán infrastruktúrát”, de a természeti erőforrásokat is, s csak a jelzett gazdasági teljesítménynövekedés következményeként várható társadalmi polarizáció és környezeti konfliktusok kezelhető szinten tartására maradnak erőforrások.
- A második (II.) jövőképben a piaci mechanizmusok mellett aktívabb szerepet játszanak *a helyi gazdasági-társadalmi folyamatokat alakító szereplők*, annak érdekében, hogy a gazdasági növekedés *a helyi társadalom lehető legszélesebb körének biztosítson jobb életkörülményeket*. A fejlődés mércéje tehát ebben az esetben nem csupán a gazdasági szereplők teljesítménye, hanem annak *kiegyensúlyozottsága* és hosszú távú *fenntarthatósága*. A kiegyensúlyozottságra törekvő gazdaságfejlesztés teret enged a társadalmi kohézió erősítésének, a szolidaritást, a helyi és térségi hálózatépítést, a helyi kötődést segítő, részvételt ösztönző társadalompolitika kialakításának, a fenntartható környezetgazdálkodásnak. Ebben a jövőképben is hangsúlyos elem a környező településekkel – különösen a Gyulával és Békéssel – történő együttműködés.

A jövőképről szóló vita több szinten és formában zajlott le 2004 szeptemberében.

- Egy, intézetünk stratégiai partnereinek részvételével zajló intézményvezetői fórumot követően négy ágazati és egy szakmaközi nyilvános fórumot tartottunk a gazdasági, állami/önkormányzati, civil szféra 565 szervezetének vezetőit és munkatársait felkérve a közös gondolkodásra. Többen, így az önkormányzati képviselők, civil szervezetek valamennyi fórumra meghívást kaptak. Ezekon a találkozókön előadásokban fejtettük ki a megküldött vitaanyag legfontosabb tartalmi kérdéseit az összesen megjelent 112 résztvevő számára, szavazással zárva a rendezvényeket (a beérkezett szavazatok száma 94).
- A *Csabai Mérlegben* egyszerűsített formában publikáltuk a két jövőkép-változatot egy cikkel is segítve azok megértését. Egy szavazólappal, valamint a megfelelő elérhetőségek közlésével lehetőséget adtunk a lakosságnak a véleménynyilvánításra (13 beérkezett szavazólap, 1 személyes, 1 telefonos, 1 internetes megkeresés).
- A *Békés Megyei Hírlap* –folyamatosan hírt adva a tervezés menetéről – összefoglalta a jövőképek lényegét SMS-ben történő véleménynyilvánításra is lehetőséget biztosítva (4 SMS, 1 telefonos megkeresés).

A viták során számos konkrét ágazati fejlesztési igény, illetve javaslat felsorakoztatása mellett koncepcionális (a jövőképek egészére irányuló) kérdéseket, felvetéseket is megfogalmaztak a résztvevők. Ezek érvrendszeré az alábbiakban foglalható össze:

- Néhányan azért tették le voksukat az I. jövőkép mellett, mert szerintük annak végrehajtása – a versenyképes gazdaság – teremtheti meg a feltételeit a II. változat megvalósításának. Ez utóbbi alternatívát – bár egy humánusabb, tudást, kulturális értékeket gyarapító várost építeni vonzó lehetőség – erősen forrásigényesnek találták, ami megkérdőjelezi a jövőkép realitását hosszú (15 éves) távon is.
- A II. változat számos támogatója szerint ez a fejlődési út a mindennapi élet (élhetőség) kereteit jobban biztosítaná, megvalósításával koncentrálhatunk a térség és a város belső igényeire, problémáira. Mindez lassúbb, de stabilabb növekedés mellett történhetne meg. Sokan úgy vélték, az I. jövőkép irreális, a három város együttműködése sem teheti vonzóvá a térséget a külső befektetők számára – enélkül pedig a szerkezetváltás nem valósítható meg –, s ezért támogatták a II. alternatívát.
- Többen megfogalmaztak a két jövőkép összevonására irányuló javaslatokat, igényeket is – nem számolva sem azzal, hogy a „mindent támogassunk/fejlesszünk egy kicsit” elv költséges, s hozadéka egyik jövőkép megvalósításához sem lennének elegendők, sem a „kétirányú” fejlesztésből adódó konfliktusokkal.

Részben a fenti vélemények egymásnak ellentmondó érvei, részben a néhány kérdésben felmerült bizonytalanság miatt a *Közgyűlés* nem fogadta el a viták eredményeként kialakult többségi állásfoglalást, s *saját hatáskörében kívánt dönteni a város számára kívánatos jövőkép kiválasztásáról.*

A *társadalmi viták során beérkezett szavazatok* (összesen 113) alapján a következő eredmény született:

I. jövőkép	II. jövőkép	I.–II. jövőkép összevonva
48 szavazat (42,5%)	59 szavazat (52,2%)	6 szavazat (5,3%)

A *közgyűlési vita*, illetve szavazás eredménye:

I. jövőkép:	15 igen	3 nem	4 tartózkodás	nem szavazott 7 fő
II. jövőkép:	11 igen	3 nem	10 tartózkodás	nem szavazott 5 fő

A kiválasztott I. jövőkép megvalósításához olyan *fejlesztési stratégiát* vázolunk fel az alábbiakban, amelynek *eredményeként* 15 év múlva *Békéscsaba nyitott, sokirányú és sokszínű térségi* (kistérségi, megyei, regionális és nemzetközi szintű) *szerepköröket ellátó*, az itt élők, az idelátogatók és a befektetők számára is *vonzó várossá válhat*. Az új jövőkép meghatározó eleme a *több lábon álló, versenyképes helyi gazdaság*, amely a *közép-békési településeggyüttesben* rejlő piaci lehetőségekre, (részben) külső befektetésekre, a specializált tevékenységek növekvő súlyára, valamint javuló infrastrukturális és szolgáltatási háttérfeltételekre épül. A gazdasági növekedés azonban ebben a jövőképben sem önmagáért való, *célunk végső soron a békéscsabaiak életminőségének javítása*.

A jövőkép megvalósítását – a város saját erőforrásain túl – segíti az is, hogy illeszkedik nemzeti fejlesztési célokhoz (az azokhoz rendelt forrásrendszerhez), valamint az Európai Unió Lisszaboni Nyilatkozatában megfogalmazott hosszú távú célokhoz. A Nyilatkozatban megfogalmazott alapcél („az európai térség váljék a világ legversenyképesebb régiójává”) a Tanács a nizzai, illetve göteborgi ülésein összehangolt, társadalmi és környezeti fenntarthatóság elveit szem előtt tartó stratégiává fejlesztette. A formálódó új, középtávú célok között azonban – elsősorban az újonnan csatlakozott EU-tagok nyomására – a versenyképesség erősítése kap nagyobb hangsúlyt (és pénzügyi támogatást).

A jövőkép megvalósíthatósága érdekében olyan stratégiát kellett felvázolnunk, amely számol a *gazdaságfejlesztés-orientált politikák sokirányú következményeivel* is. A piaci mechanizmusok növekvő szerepe a helyi gazdasági-társadalmi folyamatok alakításában a *társadalmi egyenlőtlenségek növekedését és környezeti konfliktusokat* eredményez. Ebben a jövőképben a szociális szféra fejlesztése ennek ellenére nem kaphat prioritást, rövidtávon a szolgáltatások szinten tartása, illetve néhány csoport célzott segítése lehetséges. A stratégia azonban csak akkor kaphat támogatást a helyi lakosság részéről, s csak akkor nyer értelmet a szűkös források gazdaságfejlesztésre történő koncentrációja, ha a *növekedés hozadékaiból* – hosszú távon – a *szociális feszültségek, konfliktusok kezelésére is biztosítunk forrásokat*.

Ez a fejlesztési logika tehát csak *széleskörű egyeztetéssel és társadalmi konszenzusra alapozva* működhet, amelynek részesei az önkormányzat mellett a gazdasági szervezetek és a civil szféra is a tervezéstől a programozáson és a projektek megvalósításán át a monitoringig. Emellett a békéscsabaiaknak a helyi gazdaság versenyképességének növelése érdekében a *közép-békési településeggyüttes részeként* kell tervezniük és cselekedniük. Ezért, továbbá a fenntarthatóság és az esélyegyenlőség elveinek érvényesítése (érvényesíthetősége) céljából a *partnerség kiemelten, horizontális fejlesztési irányként* jelenik meg a koncepcióban. Így a békéscsabaiakkal, a békéscsabaiak számára készült stratégia megvalósítása is mindannyiunk közös ügye lesz a következő 15 évben.

A VÁROSFEJLESZTÉS CÉLRENDSZERE, FEJLESZTÉSI IRÁNYAI

Mottó:

„Békéscsaba és társai” – a versenyképes városeggyüttes

Alapcél:

Békéscsaba váljék a nemzetközi gazdaságba ágyazott, nyitott, versenyképes gazdaságra épülő, vonzó várossá

Stratégiai célok:

A több lábon álló – specializált tevékenységek növekvő súlyára épülő – gazdasági struktúra; jobb tőkevonzó képesség; a közép-békési településeggyüttesben rejlő piaci lehetőségek kihasználása

A gazdaság versenyképességét erősítő infrastrukturális- szolgáltatási háttérfeltételek és hatékony közszolgáltatás

A munkaerő újratermelése feltételeinek javítása; a helyi társadalmi és környezeti konfliktusok kezelhető szinten tartása

Fejlesztési prioritások:

1. A helyi gazdaság strukturális átalakítása, a versenyképesség javítása

2. Nyitottság – az együttműködés és a városmarketing fejlesztése

3. A gazdasági növekedés infrastrukturális háttérfeltételeinek fejlesztése

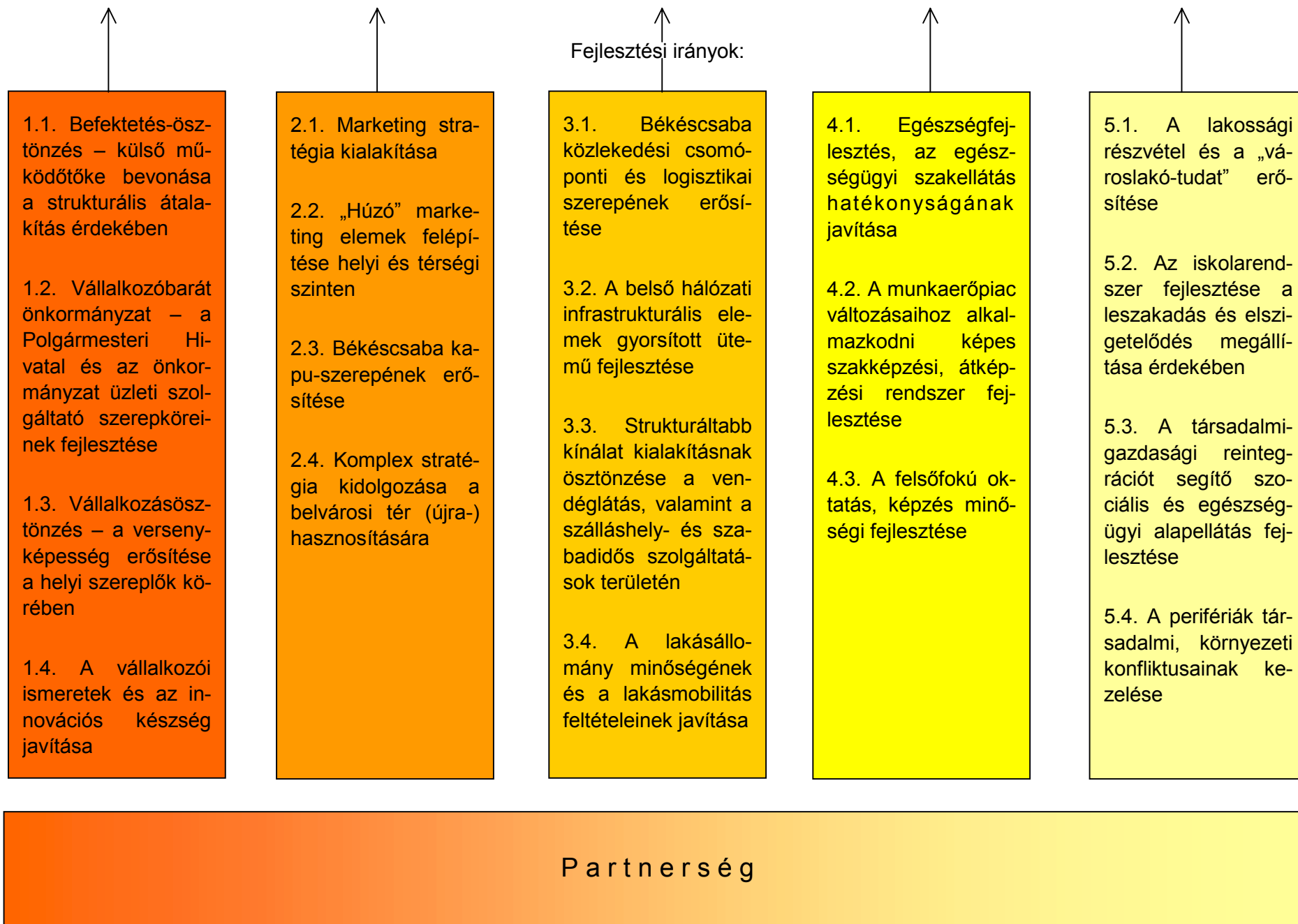
4. Versenyképes munkaerő-kínálat megalapozása

5. A társadalmi és környezeti konfliktusok kezelése

Horizontális elvek:

Fenntartható fejlődés

Esélyegyenlőség

1. PRIORITÁS

A HELYI GAZDASÁG STRUKTURÁLIS ÁTALAKÍTÁSA, A VERSENYKÉPESSÉG JAVÍTÁSA

A CÉLOKHOZ VEZETŐ UTAK

Az 1. Prioritásba foglalt programok végrehajtása közvetlenül támogatja az Alapcél megvalósulását. Az 1.1. és az 1.3. fejlesztési irányok elsődlegesen az 1. Stratégiai Cél elérését segítik, az 1.2. fejlesztési irány végrehajtása révén a 2. Stratégiai Cél szolgáltatási háttérfeltételeinek kialakításában tud a Város előbbre lépni. Az 1.4. fejlesztési irány végrehajtása pedig közvetlenül támasztja alá a 3. Cél megvalósulását, hiszen mind a vállalkozói ismeretek fejlesztése, mind az innovációs készségek javítása a munkaerő minőségi fejlesztéséhez járul hozzá.

- A versenyképesség javítását célzó intézkedések eredményeként Békéscsaba nem csupán vonzóbb befektetési tereppé válhat, de a már meglévő helyi vállalkozások köréből a jelenleginél sokkal szélesebb kör lehet képes egy, már nemzetközi szinten is "jegyzett" termelési színvonal elérésére, a helyi és térségi szintű együttműködésben rejlő előnyök kiaknázására.
- A vállalkozásbarát önkormányzat, mely koordináló szerepet vállalhat a termelő és szolgáltató egységeket támogató intézményhálózat működési hatékonyságának emelésében, nemcsak kifelé, de befelé is javítja a város megítélését, ezzel alapozva meg a gazdasági fejlődés társadalmi fenntarthatóságát.
- A Békéscsabán és térségében működő vállalkozások innovációs készségének és képességének javítása, illetve a vállalkozói ismeretek folyamatos bővítése szolgálhat alapul a helyi gazdaság hosszú távú versenyképességének kialakításához és fenntartásához, a vállalkozók és az alkalmazottak mint munkaerőbázis versenyképességének erősítéséhez.

KIHÍVÁSOK – LEHETŐSÉGEK

Békéscsaba helyi gazdasága – a versenytársakkal való összehasonlításban – kevésbé mutatkozik dinamikusnak. A város alapvetően sikertelen az ún. "zöldmezős" beruházások vonzásában, a privatizációs ügyletek kapcsán érkezett működőtőke megkötése és megtartása több esetben okozott számottevő problémát. A nagy termelő egységek tulajdonosváltásai közvetve utalnak a helyi gazdaság szerkezeti problémáira, a fejlődési kilátások korlátosságára.

A város helyi gazdaságának szerkezete – összevetve a vidék dinamikus nagycentrumaival – nem kedvező, különösen az autógyártásra felfűződő egységek alacsony aránya, valamint az elektronikai ágazatok gyengesége szembetűnő, melyek a jelen világgazdaságában a húzó termelő tevékenységeket testesítik meg. A helyi termelő és szolgáltató szféra versenyképessége mérsékelt, az exportkapacitás alacsony, a termelési láncokba való beágyazottság szintje szerény. A kifelé fordulás szükséges feltétel a vállalatok számára a továbbfejlődéshez, mert a belső piacról nyerhető növekedési impulzusok még évtizedes időtávban is alig néhány vállalkozás számára teremtették meg a lehetőségét a kis- és mikroméretű cégből a középvállalkozás szintjére való erősödésnek.

A meghatározó helyi vállalkozói mentalitás – egyedül való boldogulás, befelé fordulás – eredménye az információhiány és a pályázati tevékenység nem elégséges szintje. A helyi önkormányzati apparátus hivatali viselkedése, a vállalkozásokat segítő intézményi kör koordinálatlan működése rontja a cégek esélyét a kitörésre.

Az elmúlt két évtizedben felértékelődött a tudás és az információ szerepe a vállalkozások sikeres működtetésében – piaci kapcsolataik alakításában, termék-, technológiai és szervezeti innovációk megvalósításában, a változó szabályozási környezethez történő adaptációjukban. Békéscsaba és térsége vállalkozásainak helyzete lapvetően átalakult Magyarország uniós csatlakozásával: a nemzetközi piac szereplőivé váltak – sürgetővé vált az alkalmazkodás kényszere az erősödő verseny (a külföldi versenytársak), illetve a jogi-szabályozási környezet átalakulása (ideértve a pályázati rendszert is) miatt. A helyi vállalkozások teljesítményének mutatói szerint az alkalmazkodási folyamat csupán a helyi vállalkozások töredékénél indult el, s ennek okai között szerepel az információhiány, a piaci (vállalkozási) és egyéb (pl. nyelvi, esetenként szakmai) ismeretek elégtelensége, az információs technológiák adaptációjának lassúsága, s az ezekben gyökerező csekély újítás/megújulási hajlandóság.

A városban az utóbbi négy-öt évben látszanak érdemi erőfeszítések kiegészítő fejlesztési források bevonására, ám a célok kiválasztása nem tükröz átfogó koncepcionális hátteret. A már megvalósult és a megcélzott fejlesztések ezzel együtt érdemben hozzájárultak a helyi gazdaság dinamikájának növekedéséhez.

A város vezetésében – és egyre inkább a helyi lakosság körében is – tudatosul a versenyképes gazdasági bázis kiformalásának szükségessége, megvan a közös akarat a változások végrehajtásához.

A városban vannak meglévő kezdeményezések, melyek alapjai lehetnek az egyes programelemek megvalósításának (inkubátorház, Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Innovációs Központ, az ipari park megalapítása stb.). Ugyanakkor, a helyi önkormányzat forrásaiból az elmúlt években csekély, bár növekvő összegeket fordítottak közvetlenül a helyi gazdaság versenyképességének javítására, ennél valamivel nagyobb összeget a háttérfeltételek kialakítására. Ezt a gyakorlatot felül kell vizsgálni, célszerű volna új súlypontot kialakítani a városi költségvetésen belül.

A folyamat hátterét biztosítják a helyben és a környező településeken működő felső- és középfokú oktatási intézmények (Tessedik Főiskola Gazdaságtudományi Kara, Rózsa Ferenc Gimnázium), érdekvédelmi és szakmai szervezetek, az iskolarendszeren kívüli képzéssel foglalkozó intézmények, alapítványok, illetve a közöttük fennálló és bővülő kapcsolatrendszer, amelyek a vállalkozói ismeretek bővítését szolgálják.

A Prioritás megvalósulását a hazai források közül rövid távon kiemelten a Nemzeti Fejlesztési Terv GVOP, AVOP, HEFOP és ROP forrásai, illetve a bennük megjelenő fejlesztési célok támogatják. A kis- és középvállalatok fejlesztése céljára a Széchenyi Kártya Program, az MVA forrásai, a külpiaci megjelenést támogató források, valamint az innovációs tevékenységet támogató ágazati és ágazatközi források jöhetnek elsődlegesen szóba. Az önkormányzati tevékenység fejlesztése kapcsán adódó feladatok megoldására az IHM által kezelt források állnak rendelkezésre, egyes kisebb léptékű fejlesztések végrehajtásában a régiók (és tágabban a területfejlesztés) pályázható eszközei

kerülhetnek felhasználásra. A Stratégiai Iroda által teremtett új munkahelyek bérköltségének finanszírozása – legalább részben – szintén pályázati forrásból fedezhető (MüM).

A külső támogatási keretek közül az EU Strukturális Alapok ERFA és ESZA forrásai, illetve a Közös Agrárpolitika vidékfejlesztési célokat szolgáló forrásai pályázhatók. A Közösségi Kezdeményezések közül kiemelten az Interreg III., a Leader+, illetve az Urban II. programjai és forrásai vehetők igénybe a Prioritás végrehajtásához. Egyes részfeladatok ellátását az Unió Kutatásfejlesztési és Demonstrációs Keretprogramja, az eEurope Akcióprogram, a MAP (vállalat és vállalkozásfejlesztési) Program megvalósulását támogató eszközök jöhetnek szóba. Ugyanakkor az innovációs tevékenység szerepel az Európai Unió struktúraváltást ösztönző és a versenyképesség javítását célzó fejlesztési prioritásai között, és a nemzeti vállalkozás-fejlesztési politikában is növekszik a szerepe (pályázati források, beruházási kedvezmények), továbbá segíti az újítások bevezetését számos hazai szervezet is (pl. VISZ, MISZ).

JAVASOLT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

1.1. BEFEKTETÉS-ÖSZTÖNZÉS KÜLSŐ MŰKÖDŐTŐKE BEVONÁSA A STRUKTURÁLIS ÁTALAKÍTÁS ÉRDEKÉBEN

Dinamikus helyi gazdaság

Ki kell dolgoznunk egy hatékony befektetés-ösztönzési stratégiát, s meg kell teremtenünk a végrehajtás szervezeti (Stratégiai Iroda) és személyi feltételeit. A meglévő beruházási adókedvezményeket ki kell terjesztenünk, különös tekintettel a munkahely-teremtő, illetve a hatékonyság javító investíciókra. Meg kell találnunk a jogi lehetőségét, hogy 2007 után is hatékony ösztönző rendszer maradjon a város kezében a befektetések vonzására. Erősíteniünk kell a marketing szemléletet a napi ügyintézés gyakorlatában, az apparátusnak és a város vezetőinek is el kell sajátítaniuk az ehhez szükséges technikákat, meg kell barátkozniuk az ennek kapcsán létrejövő új szervezeti keretekkel (feladatra szerveződött munkacsoportok, külső szakértők adott projektekre való alkalmazása, tréningek stb.).

1.2. VÁLLALKOZÓBARÁT ÖNKORMÁNYZAT A POLGÁRMESTERI HIVATAL ÉS AZ ÖNKORMÁNYZAT ÜZLETI SZOLGÁLTATÓ SZEREPKÖREINEK FEJLESZTÉSE

A vállalkozó- barát önkormány- zatért

Ki kell alakítanunk az egyablakos ügyfélfogadási rendszert az új befektetők felé, megkönnyítve az adminisztratív, bürokratikus induló lépések megtételét. Ezen belül közvetlen kapcsolatot kell tartani a szakhatóságokkal, hogy a szükséges engedélyek beszerzése a lehető legkisebb átfutási idővel, a legkevesebb papírmunkával megtörténhessen. A meglévő vállalkozási kör zökkenőmentesebb kiszolgálása érdekében meg kell tennünk a szükséges fejlesztési lépéseket, ki kell alakítanunk a szolgáltató önkormányzat gyakorlatát.

Az ITD-H hasonló kezdeményezésére építve egyablakos pályázati figyelő rendszert kell üzemeltetnünk, segítséget kell nyújtanunk a pályázatok kidolgozásában, előzetes ellenőrzésében, az ITD-H, az MVA, illetve a BKIK szakembereinek bevonásával. Folyamatosan figyelniünk kell a beszállítói lehetőségeket, az érintett vállalkozási körrel (elsősorban helyi kis- és középvállalkozások – a továbbiakban: KKV-k) folyamatos kapcsolatot kell tartanunk. Elsősorban adminisztratív segítséget kell nyújtanunk a fejlődőképes KKV-k számára a szükséges, de hiányzó minőségbiztosítási tanúsítványok megszerzéséhez (pályázatfigyelési segítség, tanúsító és felkészítő szervezetek kijánlása).

Intelligens város programot kell indítanunk, mely magában foglalja a hivatalos ügyek Internetre terelését, a közigazgatási információk elérhetőségének biztosítását (mintául használható pl. a Budapest Információgazdálkodási Program). Kiemelt célterületek lehetnek: az e-ügyfélszolgálat létrehozása, az Internet-alapú hivatali ügyintézés

bevezetése, az e-közbeszerzési rendszer kidolgozása, a hivatali dokumentumok elektronikus hozzáférhetőségének biztosítása, egységes digitális Békéscsaba-alaptérkép elkészítése a teljes közhasznú információtartalommal, új Internetes város-portál kifejlesztése erősebb gazdasági orientációval, illetve ingyenes tárhely biztosítása a város számára fontos szervezetek, cégek számára.

1.3. VÁLLALKOZÁSÖSZTÖNZÉS A VERSENYKÉPESSÉG ERŐSÍTÉSE A HELYI SZEREPLŐK KÖRÉBEN

Támogatnunk kell olyan új vállalkozások létesítését melyek perspektivikus, ám a helyi palettáról még hiányzó tevékenységi területeken jönnek létre. Folytatni, illetve kibővíteni kell a meglévő inkubációs kezdeményezést. A vállalkozások helyi-térségi klasztereinek létrehozásában aktív szerepet kell felvállalnunk, különösen az első informálódási, egyeztetési szakaszban. Segítséget tudunk nyújtani a klaszterek létrehozását indokló háttér tanulmányok kidolgozásában, elsősorban külső szakértők bevonásán keresztül. Ösztönözhetjük helyi vállalkozások közötti stratégiai szövetségek létrehozását, segíthetjük térségi franchise rendszerek terjedését.

A vállalkozó város

1.4. A VÁLLALKOZÓI ISMERETEK ÉS AZ INNOVÁCIÓS KÉSZSÉG JAVÍTÁSA

Biztosítanunk kell a vállalkozói szféra utánpótlását képzett, megfelelő háttérismeretekkel rendelkező fiatalok kibocsátásával. Ehhez szükség van a vállalkozási ismeretek oktatásának kiterjesztésére a középfokú oktatás valamennyi intézményében (vállalkozási technikák, jogi, üzemgazdaságtani, pénzügyi ismeretek), a speciális informatikai ismeretek (pl. piaci információk elérése és értékelése) oktatásának bővítésére, valamint a nyelvi képzés további támogatására. A kezdő vállalkozók számára kidolgozott tananyag hasznosítható – az iskolarendszeren kívüli oktatás keretei között – a szükséges ismeretekkel nem rendelkező újonnan indulók számára is. Lehetőséget ad a női-férfi esélyegyenlőség megteremtésére, a mozgásukban korlátozott csoportok integrálására.

Megújuló gazdaság

Fel kell állítanunk egy – esetlegesen az egész városeggyüttest szolgáló – üzleti (piaci) információs központot. Ez tájékoztatást nyújt (a vállalkozások működtetésének jogi hátteréről, finanszírozási lehetőségekről, a csatlakozó országok privatizációs folyamatairól), rendszeresen frissített nyomtatott (kézikönyvek, szakmai folyóiratok) és elektronikus (potenciális üzleti partnerek, szolgáltatók, vállalkozásokat segítő szervezetek, pályázatok) információs bázissal rendelkezik, tanácsadói szolgáltatásokat nyújt (üzleti terv, pályázatírás), és segíti a kapcsolattartást (nyelvi szolgáltatások, kijárlás külső befektetők részére).

Az információáramlás elősegítése mellett szükség van a már

működő vállalkozások vezetőinek képzésére is, különös tekintettel a (nemzetközi) piaci kapcsolatok építéséhez szükséges tudásra (jogi-szabályozási feltételek alakulása, marketing és PR-ismeretek, szakmai nyelv).

Ösztönöznünk kell a békéscsabai intézmények és civil szervezetek részvételét az Európai Unió által kezdeményezett (lisszaboni elveken nyugvó), valamint a magyar kormány által támogatott informatikai mintaprojektekben. Az információs technológiák szélesebb körű hasznosítása, élenjáró alkalmazások átvétele révén (kommunikáció, marketing, e-szolgáltatások kiépítése/igénybe vétele) – a helyi vállalkozások jelentős versenyelőnyhöz juthatnak, illetve felgyorsulhat az e-gazdaságban működő vállalkozások fejlődése.

A hosszú távon fenntartható, megújulásra képes helyi gazdaság struktúrájának kulcsfontosságú elemei az innováció-orientált szervezetek. Mivel Békéscsaba térségében csekély ezek száma, az innovációk megvalósítását közvetlen módon ösztönző beavatkozásokra is szükség van. Ezért fontosnak tartjuk egy helyi/térségi innovációs díj létrehozását, továbbá térségi (regionális) kockázatitőke-alap felállításának kezdeményezését a vállalati szféra bevonásával.

A javasolt intézkedések, kezdeményezések megvalósítása a vállalkozásokat támogató intézmények, szervezetek összefogásával, együttműködésével, tevékenységük összehangolásával képzelhető el. Ezért a fejlesztési irány megvalósításához elsőként (rövid távon) ezt a lépést kell megtenni, egy kezdeményező/koordináló intézmény vezetésével, hosszabb távon egy állandó (koordinációs feladatokat ellátó) munkacsoport felállításával.

SZEREPLŐK

Az 1. prioritás végrehajtásában *Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának*, az ott dolgozó szakmai apparátusnak van kulcsszerepe. Részben a jelenlegi szervezeti keretek belső reformja (Stratégiai Iroda felállítása), részben a szükséges szemléleti váltás révén kerülhet a Hivatal abba az állapotba, mely támogató háttérrel nyújt a versenyképes gazdasági szolgáltatói háttér kialakításához.

A *helyi vállalkozók* alkotják a prioritás végrehajtásának elsődleges célcsoportját, részben a várható változások haszonélvezőiként, részben (1.4. fejlesztési irány) az innovációs készségek és képességek fejlesztésének alanyaiként, illetve a vállalkozói ismeretek befogadó közegeként. A vállalkozók kamarái és egyéb érdekvédelmi szervezetei, illetve maguk a vállalkozók a végrehajtás során partnerei kell, hogy legyenek az önkormányzatnak.

Külső szereplők közül a megyei, regionális és országos szintű vállalkozásfejlesztési és területfejlesztési intézmények (kiemelten a BMKIK, a Békés Megyeért

Vállalkozásfejlesztési Kht., illetve az ITD-Hungary területi szervezetét kell megemlíteni), az érintett minisztériumok, valamint a reménybeli befektető országok vállalkozói, gazdasági kamarái jöhetnek elsődlegesen szóba. Kiemelt partnerek Békéscsaba számára a közép-békési térség önkormányzatai, illetve a Békés Megyei Önkormányzat és annak Hivatala.

A külső és belső szereplők között szükséges a hatékony koordináció, hogy a külső források hasznosítása, illetve a megújított belső támogatási rendszer egymást erősítse. E feladatra a Stratégiai Iroda látszik megfelelőnek.

2. PRIORITÁS

NYITOTTSÁG, EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS A VÁROSMARKETING FEJLESZTÉSE

A CÉLOKHOZ VEZETŐ UTAK

A prioritásban szereplő fejlesztési irányok Békéscsaba külső kapcsolatrendszerének bővítését és fejlesztését, valamint e folyamat belső (helyi) feltételeinek kialakítását célozzák. Ezek megvalósítása tehát közvetlenül is segíti az Alapcélként megfogalmazott nyitott, versenyképes gazdaság megteremtését.

- A Békéscsaba-kép megváltoztatása – a helyi értékek megismertetése, ugyanakkor a város térségi beágyazottságának erősítése és ennek hangsúlyozása – javítja és árnyaltabbá teszi megítélésünket a külső szereplők (pl. befektetők) körében, pozitívan hat a város tökevonzó-képességére, és vonzóbbá teszi Békéscsabát mind az itt élők, mind az idelátogatók számára – támogatva az első stratégiai cél megvalósítását.
- A helyi gazdasági szereplők (önkormányzat, vállalkozások) és az itt működő, gazdasági tevékenységet segítő szervezetek kapcsolati tőkéjének bővítésével, a külső szereplőkkel történő együttműködés intézményi kereteinek és információs háttérének megteremtésével (integrációjával) a város új (gazdasági) szerepköröket építhet fel – sokszínűbbé tehetjük a helyi gazdaság struktúráját, segítve az első stratégiai cél megvalósítását.
- Az esztétikus, ugyanakkor átlátható, jól elérhető és színvonalas szolgáltatások széles körét nyújtó Belváros fontos eleme az új, vonzó város-imázsnak (igazodva az első stratégiai célhoz), ugyanakkor a gazdasági fejlődés szolgáltatási háttérfeltételeinek megteremtéséhez (második stratégiai cél eléréséhez) is hozzájárul. Mivel a Belváros mindannyiunké, a prioritás megvalósítása erősíti az itt élők kötődését Békéscsabához, s ezzel támogatja a fejlődés (gazdasági-társadalmi) fenntarthatóságát is.

KIHÍVÁSOK – LEHETŐSÉGEK

A kilencvenes években a helyi gazdaságban lejátszódó kedvezőtlen strukturális folyamatok Békéscsaba térszervező szerepének meggyengülését eredményezték (vállalati döntéshozatal, termelési–beszállítói kapcsolatok, munkaerő-vonzás). Ezt nem ellensúlyozhatta a szolgáltató szektor bővülése és erősödő térségi szerepe sem: az ágazat fejlődését éppen a lanyha helyi és térségi kereslet lassította.

Hiányoztak ugyanakkor azok a külső hatások (impulzusok) is, amelyek sokszínű, integrált, nemzetközi kapcsolatrendszerbe ágyazott helyi gazdaság kialakulását ösztönözhatték. Ebben szerepet játszottak a külföldi befektetők kevésbé árnyalt telephely-választási szempontjai, a kormányzati politikák neoliberais (versenyszemléletű) irányultsága és a térségi (területfejlesztési) elvek hiánya a döntésekben, továbbá a meghatározó médiumok által közvetített imázs a (városversenyben elért) sikeres/sikertelenség feltételeiről és példáiról. Ily módon a Békéscsabáról formálódó képben az elzártság, a peremhelyzet, a dinamizmus hiánya váltak meghatározó elemekké, amelyeket erősített a román gazdaság – csupán az elmúlt években oldódó – válsága.

A fenti problémákra nem sikerült közös választ találni helyi szereplőknek: a kapcsolatépítési (önkormányzati, intézményi, vállalkozói, civil) törekvések egymástól elszigeteltek maradtak. Nem sikerült új Békéscsaba-képet megfogalmazni és megismertetni itthon és külföldön, s nem épült ki az együttműködés és kapcsolattartás intézményi–szolgáltató háttere sem, s ennek eredményeként a meglévő, pozitív elemeket sem sikerült egységes marketing koncepció keretei között megjeleníteni.

Az elmúlt években mind az önkormányzat, mind a helyben működő gazdaságfejlesztési szervezetek tettek lépéseket kedvezőbb Békéscsaba-kép kialakítására, illetve üzleti (befektetői) információs bázisok létrehozására. E törekvések integrációjával – melynek koordinációs feladatait egy városi marketing iroda látná el –, bevonva a helyi gazdasági szervezeteket, intézményeket és a lakosságot, egységes, közösen vállalt városimázs alakítható ki, ugyanakkor megteremthetők a célcsoportokra szabott marketing alapjai (infrastruktúra, információs háttér) is.

A Békéscsabáról kialakított képet kedvezően befolyásolták az új imázs-elemek (pl. rendezvények), amelyek fejlesztésére a helyi ágazati (kulturális, idegenforgalmi és sport-) koncepciók is elkészültek az elmúlt hét év során. Ezen elemek, valamint a helyi kulturális értékek, hagyományok integrációja egy marketingkonceptió keretei között tovább árnyalhatná a városról kialakított képet. Az épített (pl. a belvárosi) és a természeti környezet óvására/fejlesztésére irányuló önkormányzati és lakossági (civil) törekvések, valamint térségi (pl. az Élővíz-csatorna védelmére irányuló) együttműködések továbbvitele is ebbe az irányba hatna, ugyanakkor közvetlenül is segítené a szolgáltató ágazatok fejlődését.

A városban ágazati és irányítási szempontból is sokszínű intézményhálózat működik. Ezen intézmények (pl. az ITDH, a BMKIK), a helyi gazdasági szervezetek jelentős hányada, továbbá békéscsabai civil szervezetek széleskörű térségi, országos, illetve nemzetközi kapcsolatrendszerrel működtetnek. E kapcsolati tőkék számbavétele, koordinációja, illetve bővítése (pl. a városhoz kötődő, de elszármazottak bevonásával) közvetve (marketing-csatornaként) és közvetlenül is (pl. külső befektetések "megkötésével", a rendezvényturizmus élénkítésével) ösztönözheti a gazdasági szerkezetváltást és -növekedést.

A prioritás megvalósulását támogatják (egyelőre rövidtávon) a városi és térségi infrastruktúra, a közszolgáltatások fejlesztésére, valamint a városrehabilitációra felhasználható alapok, melyeket a Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjaihoz rendeltek (ROP, GVOP), továbbá az informatikai fejlesztésekhez felhasználható IHM-források is. Békéscsaba, illetve a közép-békécsi városeggyüttes marketing- és kapcsolatépítési törekvéseit területfejlesztési (országos, illetve dél-alföldi) források is segíthetik, de mozgósítani kell az önkormányzati és vállalkozói tartalékokat is.

Az Európai Unió kapcsolatépítésre irányuló programjai (Interreg III, Town Twinning) közvetlenül segítik a város kapu-szerepének erősítését, míg a vidékfejlesztési célokat szolgáló források (Leader+), illetve a városi környezet minőségének javítását célzó Urban II és az elektronikus szolgáltatások fejlesztését támogató uniós alapok (eEurope) közvetve, a kapcsolatépítés fizikai és intézményi kereteinek megteremtésében segíthetik a várost. A kapcsolatépítés, a vidékfejlesztés, valamint a gazdasági szerkezetváltás

támogatása a 2007-től induló költségvetési periódusban is az EU fejlesztési prioritásai között marad.

JAVASOLT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

2.1. MARKETING STRATÉGIA KIALAKÍTÁSA

A jelenleginél kedvezőbb, sokszínű Békéscsaba-kép kialakításának első lépéseként *meg kell ismernünk a város jelenlegi imázsát, elemeznünk kell* annak tartalmát, elsősorban azokra a célcsoportokra koncentrálni, amelyek (akik) kulcsszerepet töltenek be a helyi gazdaság magújulásában/megújításában.

Az elemzés eredményeire támaszkodó, ugyanakkor a *városfejlesztési stratégia prioritásaihoz igazodó, átfogó, jól strukturált marketing koncepciót* kell kidolgoznunk. A város jövőképehez illeszkedve meg kell határoznunk a *városmarketing fő célcsoportjait* (külső befektetők, a helyi gazdasági szervezetek, a lakosság – különösen a fiatal, képzett, mobil munkaerő –, illetve a turistaként idelátogatók), és áttekinteni a város előnyeit, sajátosságait, illetve hátrányait e csoportok igényeit, szükségleteit szem előtt tartva.

A *marketing stratégia kialakítása* során a fenti célcsoportoknak szóló, *általánosabb "üzenetet"* kell megfogalmaznunk és népszerűsíteniük országos és nemzetközi szintű fórumokon, csatornákon keresztül. Ehhez olyan Békéscsaba-kép kialakítására van szükség, amely mindenki számára pozitív tartalmat hordoz, s a meglévő, kedvező, régi és új imázs-elemekre, a helyi sajátosságokra (kulturális értékekre, hagyományokra, speciális termékekre), illetve a negatív elemek újraértelmezésére (periférikus helyzet – kapu-szerep; kisvárosi lépték – a közép-békési városeggyüttes által kínált előnyök) épül.

A *marketing stratégia másik fontos eleme, a célcsoport-specifikus marketing előfeltétele* a helyi és térségi (városeggyüttes) erőforrásokat tartalmazó kataszter készítése, elsősorban a külső szereplők számára. (A befektetőknek számára: ingatlanok, humán erőforrások, helyi adókedvezmények, üzleti és közszolgáltatások; a látogatóknak: a rendezvények, illetve a szabadidős és turisztikai háttérszolgáltatások áttekintése.) A külső befektetőket megcélzó marketing stratégia kialakításakor a térségi kezdeményezések (közép-békési centrumok marketing stratégiája) mellett a helyi gazdasági szereplők terveinek és igényeinek (mint együttműködési lehetőségeknek) is meg kell jelenniük.

A marketing stratégiának tartalmaznia kell a megvalósításhoz szükséges szervezeti és pénzügyi kereteket, illetve a személyi feltételeket (hatáskörök, feladatok). Ez magában foglalja – a hatékony városmarketing koordinációs feladatait ellátó új szervezet felállítása mellett – a várostervezés és –irányítás jelenlegi struktúrájának és szemléletének átforgalmazását is: a széles külső kapcsolatrendszer fenntartásához szükséges *nyitottság* és az együttműködéshez, illetve gyors döntésekhez és szükséges *rugalmasság* (az ezzel járó új munkamódszerek) feltételeinek megteremtését.

Az „eladható” város

2.2. „HÚZÓ” MARKETING-ELEMEK FELÉPÍTÉSE HELYI ÉS TÉRSÉGI SZINTEN

A marketing stratégia megvalósítása első, rövidtávon megvalósítandó lépéseinek egy új, valamennyi célcsoport számára vonzóbb Békéscsaba-kép kialakítására kell irányulniuk. Az új imázs megalapozásához számba kell vennünk és komplex „marketing mix”-szé formálni azokat a helyi értékeket – termelési hagyományokat és azok produktumait (pl. könyvnyomtatás, gasztronómiai sajátosságok), a kulturális, etnikai sokszínűséget, a kihasználható természeti és környezeti erőforrásokat –, rendezvényeket, valamint megvalósult/megvalósuló fejlesztéseket, amelyek illeszkednek a versenyképesség javításának logikájába.

Az értékek városa

A „marketing mix” kialakítása és népszerűsítése („eladása”) mellett elengedhetetlen *az abban foglalt elemek fejlesztése* (az új imázs hitelessé tétele) és *az érdekelt szereplők* – önkormányzati intézmények, civil szerveződések, vállalkozások, nem-helyi irányítású szervezetek – *munkájának koordinációja helyi és térségi szinten* (közép-békési centrumok, kistérség).

Ennek megfelelően, elengedhetetlen a helyi *kulturális bázis egységes rendszerbe foglalása*, fizikai kereteinek fejlesztése (az intézményhálózat folyamatos felújítása, esetleg új, több funkciót ellátó elemek beillesztése – pl. Malom, Jankay-ház, új rendezvénycsarnok) és „eladása” (a helyi rendezvények körének bővítésével, a térségbeli programokhoz történő illeszkedésükkel, a helybeliek országos és nemzetközi rendezvényeken történő megjelenésének támogatásával).

A városimázs dinamikus elemei lehetnek az *országos és nemzetközi sportrendezvények*, amelyek ismertté teszik Békéscsabát és közvetlen gazdasági hasznot is hozhatnak a helyi szereplők számára, ezért szükség van az infrastrukturális feltételek javítására, a térségi erőforrások koordinálására, a meglévő kapcsolati tőkék hatékony kihasználására.

Erősíteni kell Békéscsaba *központi szerepét az üzleti információk áramlásában* konferenciák, üzleti találkozók és vásárok szervezésével, azok tematizálásával és összekapcsolásával. A rendezvénysorozatokkal meg kell jelennünk az országos és nemzetközi médiában, hangsúlyozva a város (térség) kapu-szerepét, erőforrásait és sajátosságait.

Hangsúlyoznunk, ugyanakkor óvnunk kell a város környezeti és természeti értékeit és támogatni az erre irányuló helyi-térségi törekvéseket – átfogó, ökológiai alapú tájrendezés-tájhasznosítási terv elkészítését az Élővíz-csatornára vonatkozóan, a Natúrpark koncepció megvalósítását; valamint összefüggő zöldfelületi rendszer kialakítását a városban és tágabb térségében is (pl. „zöld szív” kialakítását Békéscsaba és Gyula között).

2.3. BÉKÉSCSABA KAPU-SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE

Kiinduló lépésként definiálnunk kell Békéscsaba helyét és kívánatos szerepét a különböző térségi-regionális és együttműködési relációkban (kistérség, közép-békési centrumok, Békés megye, Dél-Alföldi Régió, Duna–Körös–Maros–Tisza Eurorégió – továbbiakban DKMT, testvérvárosi kapcsolatok). Erősíteni kell az együttműködések gazdasági tartalmát. Karakteresen meg kell fogalmaznunk az országhatár közelségéből, a földrajzi fekvésből eredő kapuszerep lehetséges tartalmát, meghatározva az ilyen célú együttműködés lehetséges szereplőinek körét.

Fel kell mérnünk a potenciális együttműködők körét, létre kell hozni, és folyamatosan karban kell tartani egy, a helyi-térségi gazdasági szereplők lehetséges partnereit tartalmazó adatbázist. Figyelnünk kell a hazai és a szomszédos térségek befektetési lehetőségeit (pl. román és szerbiai privatizáció), és ki kell ajánlani a perspektivikus ügyleteket az érdekelt vállalkozói körnek, stratégiai szövetségeknek.

Segítenünk kell termelési-termeltetési együttműködések, kiemelt figyelemmel a román-magyar relációra. Ösztönöznünk kell az érdekelt szereplők közös fellépését a gazdasági pályázatokon, közös konzorciumok létrehozását a nagyobb beruházások, projektek elnyerése érdekében.

Békéscsaba és a térség gazdasági szakemberei alkalmasak a vállalkozói ismeretek és tapasztalatok átadására a román és szerbiai partnerek felé, különös tekintettel az Uniós csatlakozási folyamatra, illetve a belépés következményeire, s erre a tőkére alapozva erősíteni kell Békéscsaba információközpont-szerepét.

Az önkormányzatnak, a vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó intézményeknek és a külső partnereknek együtt kell működniük abban, hogy a térség vállalkozóinak megjelenését lehetővé tevő vásárokat (később egyre inkább tematikus vásárokat), rendszeres üzletember találkozókat (célzott meghívotti körrel), gazdaságfejlesztési, területfejlesztési konferenciákat szervezzenek az érintett térség (DKMT, Dél-Alföld, Arad megye) szakembereinek bevonásával.

A közlekedési infrastruktúra már lezárult és jelenleg folyó fejlesztései (a gyulai határátkelő fejlesztése, a gyulai elkerülő út, Békéscsaba-Gyula szakasz négy sávra bővítése, a békéscsabai elkerülő út fejlesztése, a repülőtér fejlesztése, a Lökösháza-Budapest vasútvonal rekonstrukciója és fejlesztése) Békéscsaba számára megkönnyítik a keleti, Románia, ezen belül elsősorban Arad és Arad megye felé történő nyitást. Arad vállalkozói és vállalkozást segítő intézményei részéről – nem utolsósorban a román EU-harmonizációs folyamat előrehaladásával párhuzamosan – valós és érdemi együttműködési igény jelentkezik a Békés megye, kiemelten a Békéscsaba-Gyula

A kapcsolat- építő város

térsége felé. Ezt a kínálkozó lehetőséget meg kell ragadnunk, ki kell építenünk a partnerség helyi (térségi) intézményi és infrastrukturális (pl. információs) hátterét – hiszen Arad megye gazdasági potenciáljával kiegészülve Békéscsaba (illetve a közép-békési centrumok) már európai léptékben is komoly piacot, illetve termelő kapacitást jelentenek, ami megkönnyítheti a potenciális befektetők letelepítését.

2.4. KOMPLEX STRATÉGIA KIDOLGOZÁSA A BELVÁROSI TÉR (ÚJRA)HASZNOSÍTÁSÁRA

Részletesen *fel kell mérnünk* az elmúlt másfél évtizedben lejátszódott *gazdasági-társadalmi átalakulás térszerkezeti következményeit* a belvárosban, különös tekintettel az ingatlanhasznosítás, a közlekedési (parkolási) helyzet és a városkép problémáira.

Az átalakulás által eredményezett feszültségek kezelésére, illetve a helyi szereplők (lakosság, belvárosi szolgáltatók/bérlők, ingatlanfejlesztők, a belvárosban üzleti szolgáltatásokat igénybe vevők) elvárásainak, szükségleteinek kielégítésére egy *belváros-fejlesztési és erre épülő területhasznosítási koncepció* keretei között kell választ találnunk. A terv elkészítésébe be kell vonni az érintett tulajdonosok, bérlők és ingatlanfejlesztők mellett a helyi civil szervezeteket is, hogy a várost vonzóvá tegyük a beruházók számára, de a belváros köztér-funkcióinak fejlesztésével az itt élők kötődését is erősítsük.

Meg kell határoznunk a tágabb Belváros (Luther utca–Élővíz-csatorna–Bartók B. u.–Petőfi u.–Jókai u.) egyes részeinek jövőbeli szerepét (fejlesztési irányát), és ennek megfelelően ösztönözni a kereskedelmi, szolgáltató, intézményi, lakófunkciók fejlődését. Kiemelten kell kezelnünk a hagyományos „főterek” (Szeberényi tér, Szent István tér, Szabadság tér) funkcionális és fizikai megújítását, illetve az Élővíz-csatorna rekreációs célú fejlesztését. Mindehhez az önkormányzati ingatlanok hasznosítási elveinek újragondolása, illetve a belvárosi ingatlantulajdonosokkal kialakítandó konszenzus és folyamatos együttműködés szükséges. A belváros lelátogatottabb részein (a „főtereken”, valamint a sétáló utcán és közvetlen környezetében) különösen fontos a nívós („A” kategóriás) irodák és vendéglátóhelyek fejlesztésének támogatása.

A Belváros új, áttekinthetőbb, rugalmasabb struktúrájának kialakításában az épített környezet minőségének fontos – közvetett és közvetlen – szerepe van, ezért folytatnunk kell a Belváros szépítésére irányuló eddigi törekvéseket (díszburkolat, utcai bútorzat), és ösztönözni az üzletek külső megjelenésének javítását (pl. a közterek „galériává” kialakításával, kihasználva a kirakat-felületeket). Ugyanakkor el kell készítenünk a város örökségvédelmi hatástanulmányát, továbbá megújítani a védett épületek kataszterét, a

A vonzó Békéscsabáért

tulajdonosok számára pedig anyagi támogatást kell nyújtani az épületek – a városkép – egyediségének megóvásához.

Mindezt össze kell kapcsolnunk egyrészt a közbiztonság javításával, másrészt a belvárosi közlekedés és parkolási rend átalakításával (javításával) Ez utóbbi megvalósításához az elkerülő út megépítéséből adódó belterületi forgalomcsökkenés és az ennek eredményeként alkalmazható forgalomcsillapítási technikák kínálják középtávon a legjobb lehetőséget.

SZEREPLŐK

A prioritás megvalósításában a *Békéscsaba Polgármesteri Hivatalának szakapparátusa* – különöse tekintettel a Városépítési Irodára és a Gazdasági Irodára –, illetve egy újonnan felállítandó, a Stratégiai Irodával szorosan együttműködő *Marketing Iroda* tölt be kezdeményező és koordináló – s ezért kulcsfontosságú – szerepet. Ennek ellátásához elengedhetetlen a hivatal működésének (és szemléletének) új elvek (nyitottság, rugalmasság) szerinti átalakítása, hogy helyi, térségi, országos és nemzetközi szinten is képes legyen kapcsolatépítésre és a partnerek igényeihez történő rugalmas alkalmazkodásra – megteremtve ugyanakkor az ehhez szükséges infrastrukturális kereteket is. Ez utóbbit – helyi, térségi és nemzetközi kapcsolatrendszerükkel és humán erőforrásaikkal kiegészülve – az önkormányzati intézmények is segítik.

A *helyi gazdasági szervezetek* a potenciális partnerek az ide érkező külső befektetők számára, ugyanakkor a gazdasági kapcsolatépítés (kapu-szerep legfontosabb eleme) elsődleges szereplői. Ezért fontos a részvételük a város-imázs kialakításában (sajátos szempontok megjelenítés miatt), és az imázs-elemek fejlesztésében is (rendezvények, belváros-fejlesztés), ezért a vállalkozók kamarái és egyéb érdekvédelmi szervezetei, illetve maguk a vállalkozók a végrehajtás során partnerei kell, hogy legyenek az Önkormányzatnak. Ugyanakkor humán erőforrásaik fejlesztésére van szükségük, hogy felkészüljenek a partneri kapcsolatok bővítésére (nyelvi, szakmai, ügyviteli, jogi, marketing és informatikai ismeretekkel). Külön kiemelt partneri kört jelent az ingatlanfejlesztésben érdekelt vállalkozói kör, akik aktív szerepet kell, hogy vállaljanak a városkép fizikai megújításában.

A *lakosság a civil szervezeteken* keresztül vegyen részt az imázs-építésében - hogy mindenki a magáénak érezhesse a várost; a felhalmozott tudás olyan érték/tartalék, amely szakmailag is segítheti az új imázs formálását, ugyanakkor piaci értéke is van (eladható). A civil (különösen a szakmai, környezetvédelmi és a kulturális) szervezetek kapcsolati tőkéje segíthet az új Békéscsaba-kép közvetítésében és a kapu-szerep nem-gazdasági elemeinek erősítésében, ezért be kell vonni őket a javasolt fejlesztések megvalósításába.

A *külső szereplők* közül a Békés és Gyula önkormányzata a marketing koncepció kialakításában és végrehajtásban (közvetve: Békéscsaba helyének meghatározásában), illetve a közös imázs-elemek fejlesztésében is fontos szerepet tölt be. Külső szereplők közül a megyei, regionális és országos szintű vállalkozásfejlesztési és területfejlesztési

intézmények mellett, kiemelt szerepet kaphat a Békés Megye önkormányzata és annak hivatala, a BMKIK, illetve az ITD-Hungary területi irodája. Ezek információs bázisaik és kapcsolatrendszerük révén segíthetik a helyi szereplők nemzetközi beágyazódását, a partnerkapcsolatok bővítését és a forrásokhoz jutást.

3. PRIORITÁS

A GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS INFRASTRUKTURÁLIS HÁTTÉRFELTÉTELEINEK FEJLESZTÉSE

A CÉLOKHOZ VEZETŐ UTAK

A Prioritásba foglalt fejlesztési irányok megvalósulása a 2. Stratégiai Célon keresztül szolgálja az Alapcél megvalósulását. Az áramlási tengelyek erősítésével mind az ország gazdasági centrumához, mind a külpiacokhoz és külső partnerekhez való kapcsolódás feltételei javulnak. A belső hálózati elemek fejlesztése a már a városban működő gazdasági egységek, valamint a potenciális befektetők érdekeit is szolgálják. Városunknak vonzó telephellyé kell válnia a vállalatok számára, de ugyanolyan fontos a településen élők és dolgozók jó életfeltételeinek és környezetének biztosítása is. A környezetkímélő technológiák terjedésének támogatása hozzájárul a város gazdaságának átalakításához, a gazdasági fejlődés fenntarthatóságához, és javítja a lakosság életminőségét. A szolgáltató tevékenységek fejlesztése révén a helyi gazdaság sokszínűsége, a város képe is kedvezően változhat, míg a lakásállomány és a nem-lakáscélú ingatlanok minőségében bekövetkező pozitív irányú elmozdulás a munkaerő helyben maradását ösztönzi

KIHÍVÁSOK – LEHETŐSÉGEK

Az útfenntartási stratégia ugyan elkészült, de hiányzik a városi útfelújítások ütemezését célzó stratégia. A város belső közlekedési struktúrájából hiányoznak feltáró és harántoló, egyes városrészek összeköttetését biztosító elemek, melyek a forgalom egyenletesebb elosztása szempontjából fontosak. A belső kerékpárút hálózat esetében is elmaradt több belvárosi áthaladó szakasz megépítése, ezért szükségessé vált az 1996-os kerékpárút-hálózat fejlesztési terv felülvizsgálata. A belváros sétálóövezetének kiterjesztése felveti a forgalmi átszervezések szükségességét, s ezzel párhuzamosan az elkerülő út megépülése nyomán az önkormányzat kezelésébe került volt állami utak hosszabb távú szerepének átgondolása sem történt meg. A MÁV fejlesztésekkel összefüggésben újra kell gondolni a jaminai városrész és a várostest (jelenleg elégtelen) összeköttetési lehetőségeit és az ezekkel kapcsolatos helyi szükségleteket.

A város nemzetközi közlekedési és logisztikai szerepe egyelőre szerény, ugyanakkor a meglévő infrastrukturális adottságok – a közelmúltban megtörtént, elkezdett fejlesztések ellenére – több vonatkozásban még ehhez képest sem kielégítőek. A város fekvéséből, és versenytársai (elsősorban Arad és Szeged) jelenlétéből adódóan a logisztikai szerepkörök meghatározó jelentőségűvé válása a város gazdaságában reálisan hosszú távon sem várható. A Budapest felé irányuló vasúti és közúti törzshálózati összeköttetések minőségi javítása szükséges feltétele a helyi gazdaság versenyképessége, illetve Békéscsaba telephelyi potenciálja javításának, s hasonló szerepet játszhat a légi elérhetőség megteremtése is. E nagyberuházások megvalósulása javítja a lakosság elégedettségét, életminőségét, esélyt teremthet a logisztikai szerepkörök erősítésére is.

Békéscsabát elkerülték az erős környezetkárosodást okozó nehézipari beruházások, de a helyben fellelhető energiaforrások és ásványkincsek kiaknázása, a meglévő telephelyeken folyó termelés, a nagytáblás mezőgazdasági művelés, a helyi és tranzit közlekedés, az

elmaradó infrastrukturális beruházások érzékelhető roncsolást okoztak a természetben. A gazdaság belső megújulása nélkül e folyamatok már középtávon komoly hatással lehetnek az itt élők életkörülményeire. Nem megoldott ugyanakkor a gazdasági szereplők piacorientált tevékenységeinek és a hatóságok ellenőrzési, illetve az önkormányzat szolgáltatási szerepköreinek az összehangolása, koordinációja.

Az emberi egészség és a környezet szempontjából kockázatmentes hulladékkezelés feltételei még számos kívánnivalót hagynak maguk után. Várat magára a város több tucat illegális személtérakó helyének felszámolása. Az elmúlt években számos problémát vetett fel a városi szennyvíz kezelése. Ilyen problémák voltak a tisztított szennyvíz rossz minősége, a tisztítási technológia alkalmatlansága¹, az elégtelen szennyvíziszap víztelenítés és elhelyezés, valamint a szippantott szennyvíz légszennyezést kizáró fogadása.

Békéscsaba még hazai viszonylatban sem jár élen az információs technológiák és informatikai alkalmazások terén. Komoly gondot jelent az új felhasználási terek társadalmassítása, egyik oldalról az átlagosnál alacsonyabb jövedelmek, másik oldalról az informatikai infrastruktúra - az ország fejlett régióihoz képest - vontatottabb fejlődése. Az informatikai infrastruktúra minősége nem állja a versenyt a magyar nagyvárosok többségével. Az infrastrukturális fejlesztések elmaradása mind a kommunikációs folyamat lassulásában, mind a gazdasági versenyképesség romlásában rövid (2–3 éves) időtávon belül jelentkeznek, forintban kifejezve is óriási károkat okozva a helyi szereplőknek.

Békéscsaba turisztikai vonzerői korlátozottak, ám ezek kihasználása sem tekinthető teljesnek. A város szálláshely kínálata a jelenlegi vendégkör számára is csak részben elégséges, s még Gyula kapacitásaival együtt sem tekinthető teljesnek a kínálat. (Hosszabb távon is bizonytalan pl. a Körös Hotel épületének sorsa, az István Malom esetleges hasznosítására még nincs koncepció.) Problematikus a vendéglátóhelyek színvonala is, különösen a magas nivót képviselő, valamint a nyári idegenforgalmi főszezonban a városnak mediterrán hangulatot kölcsönző egységek száma korlátozott, és a városban valójában nincs nagyobb méretű konferenciát befogadni és kiszolgálni képes épületegyüttes sem.

A városi ingatlanállomány - a hasonló méretű és funkciójú városok hasonló adataival összevetve - fokozatosan leértékelődik. A lakóingatlanpiac jelenlegi struktúrája rugalmatlan, nem kedvez a mobilitásnak, ami akadályozza a képzett, fiatal munkaerő helyben tartását. A nem-lakáscélú ingatlanok piacát a pangás és tartós túlkínálat jellemzi, a folyó, illetve lezárult fejlesztések hatására erőteljes fel-, illetve leértékelődési folyamatok indultak meg, melynek kezelésére nincs megfelelő stratégia helyi szinten.

¹ A település a 25/2002. (II. 27.) kormányrendeletben meghatározott Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program szerint a 15 000 lakosegyenérték feletti terhelésű szennyvíz-elvezetési agglomerációs területekhez tartozik

Békéscsaba önmaga alkot egy agglomerációt B14/1 agglomerációs kóddal. Az agglomerációnak legkésőbb 2010. december 31-ig kell megoldani a települési szennyvizek közműves szennyvíz-elvezetését és a szennyvizek biológiai szennyvíztisztítását, illetve a települési szennyvíz ártalommentes elhelyezését (lásd: 25/2002. (II. 27.) kormányrendelet). A városi szennyvízkezelésről szóló törvény szerint 2008-ig meg kell oldani a III. fokozatú szennyvíztisztítást.

A város közlekedési elérhetősége már rövid távon jelentősen javulhat a légi és vasúti viszonylatban, a gyorsforgalmi út megépítésének indítása azonban csak középtávon várható. Kiemelkedő eredménynek tartjuk, hogy a város, a megye és a szakmai szervezetek egységes lobbitevékenységének eredményeként a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztés ütemezését sikerült időben előbbre hozni, valamint, hogy a Békéscsaba térségi repülőtér fejlesztésében komoly előrelépés történt/történik. A logisztikai adottságok terén elvileg vasúti szempontból van legkedvezőbb helyzetben a város, hiszen a Lökösháza–Budapest vonal a IV-es helsinki korridor része. Ennek kihasználását idáig a vasút áruszállítási szerepének radikális csökkenése mellett a pálya állapota, illetve kiépítettsége is korlátozta. Ezért is fontos, hogy a MÁV tervei szerint 2007 végére jelentős sebességnöveléssel járó rehabilitáció, történik a vonalon, illetve Békéscsabáig mindenhol kiépül a második vágány, és átépül a csabai vasútállomás.

A környezeti szempontból káros a folyamatok mérsékelhetők, illetve visszafordíthatók a környezetkímélő termelési technológiák terjedését, a gazdasági szereplők számára, a műszaki-környezeti infrastruktúra színvonalának javításával, a gazdaság-, infrastruktúra és humánerőforrás-fejlesztési lépések környezeti szempontokat szem előtt tartó tervezésével valamint a termelőknek a környezeti normák maradéktalan betartására történő ösztönzésével.

A mezőgazdasági melléktermékek nagy mennyisége olyan bázis, amelyre a hosszú távú gondolkodás jegyében a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentését, esetenként kiváltását alapozni lehet. A geotermikus energia és a termálvizek tekintetében a fenntartható és hosszú távú használat is megalapozható ésszerű kiaknázással, s lehetőség van a megújuló energiaforrások kihasználásával energiatakarékosabb (versenyképesebb) helyi gazdaság megteremtésére

A közműháló túlzott nyitottsága a szennyvízcsatorna-rendszer hiányosságainak megoldására eredményes lépéseket tett/tesz az önkormányzat, a város által a Kohéziós Alapból elnyert támogatással épülő új szennyvíztelep megépítésével és a projekt keretében zajló települési csatornarendszer bővítésével.

A város telekommunikációs szolgáltatója (Hungarotel Rt.) - ha fáziskéséssel is - helyben elérhetővé teszi a legfejlettebb kommunikációs szolgáltatásokat (pl. ADSL), az ehhez szükséges technológiai fejlesztéseket a cégen belül elvégzi. A 2003-ban hatályba lépett törvény megteremtette az elvi lehetőségét a területi alapú koncessziók oldásának, új szolgáltatók belépésének a piacokra, gyakorlatban ez a lehetőség kisebb cégek számára 2004 közepétől, a lakossági előfizetők felé 2004 végétől adott. A városban több alternatív informatikai hálózat, adatátviteli technológia üzemel, mely lehetőséget nyújthat a népesség szélesebb körének elérésére, informatikai minta- és kísérleti-projektek befogadására.

A belvárosi sétálóövezet megteremtése és folyamatos bővítése pozitív üzenet a vendéglátásban tevékenykedő vállalkozások számára, hogy a nyári hónapokban kellemesebb hangulatúvá varázsolják a belváros fő tengelyét. Az új fejlesztések (pl. Csaba Center, Csaba Udvar) eredményeként, új, nívós vendéglátó egységek is nyíltak a városközpontban, s ösztönözték a hagyományos szereplők megújulását, specializációját. A belváros rekonstrukciója, valamint a városi rendezvények katalizátorai lehetnek a magánérs fejlesztéseknek.

A lakáspiaci mobilitás megteremtésében a helyi önkormányzat több, előremutató kezdeményezést indított el, s működtet ma is. A fiatalok lakáshoz jutását segítő pénzügyi támogatási rendszer, az önkormányzati bérlakás építési program (Erzsébet-lakópark), illetve a helyi kedvezmények rendszere jól kiegészül a vállalkozók által elindított fejlesztésekkel, melyek a lakásállomány minőségi megújításában játszanak kulcsszerepet. A helyi kezdeményezések hatékonyságát növeli a központi kormányzat által folytatott lakáspolitiká is, mely a szociálpolitikai kedvezmények növelésével, a kedvezményes, államilag támogatott hitelkonstrukciókkal, állami kezességvállalással, lakbértámogatással támogatja a családok otthonteremtési céljainak megvalósulását, a fiatalok első lakáshoz jutását, illetve kiemelten a közalkalmazotti és köztisztviselői réteg helyzetét.

A közlekedési törzshálózat fejlesztései meghatározóan központi kormányzati, illetőleg (elsősorban a vasúthoz kapcsolódóan) az EU Kohéziós Alap forrásaiból készülhetnek el. A repülőtéri fejlesztéseket a Megyei Önkormányzat saját erőből kívánja előteremteni, míg az üzemeltetés költségeit meg kívánja osztani a térségi önkormányzatokkal, ahol Békéscsaba tehervállalására is szükség lesz. A logisztikai fejlesztések esetében első körben a vállalkozói források jönnek szóba, hiszen a térség nem szerepel a kiemelt, országos jelentőségű logisztikai centrumok célterületei között. A belső úthálózati fejlesztések jelentős részben önkormányzati forrásokat igényelnek, az NFT ROP és KIOP forrásai csak részben válthatják ki a sajátért.

A vonalas infrastruktúra fejlesztésére a már folyó konstrukciók mellett a Nemzeti Fejlesztési Terv – Környezetvédelem és Infrastruktúra Operatív Programja ad pályázati lehetőségeket (1.7. „Az energiagazdálkodás környezetbarát fejlesztése”, 1. 1. „Vízminőség javítása”, 1.4. „Környezeti kármentesítés a felszín alatti vizek és az ivóvízbázisok védelme érdekében”). A vállalkozások környezettudatosságának fejlesztéséhez a SMART–Befektetés ösztönzési célelőirányzat forrásait lehet a finanszírozásba bevonn, míg az energetikai átalakítások anyagi háttérét az EU Kutatásfejlesztési és Demonstrációs Keretprogram: Fenntartható fejlődés, globális változás és az ökoszisztémák – Fenntartható energiarendszerek részprogramja, a LIFE III.- ENVIRONMENT program, a SAVE: Energiahatékonysági Közösségi Program, valamint az ALTENER: Megújuló Energiákat Támogató Közösségi Program támogatja.

Az információs infrastruktúra fejlesztésére a hazai központi források közül az IHM által kezelt pályázati eszközök, valamint a Nemzeti Fejlesztési Terv GVOP-ban megnyílt pályázati lehetőségei jöhetnek elsődlegesen szóba. Az Unió forrásai közül a Kutatásfejlesztési és Demonstrációs Keretprogram 7. Témája (Polgárok és kormányzás az információs társadalomban), illetve az eEurope Akcióprogram csaknem összes eleme szóba jöhet finanszírozási lehetőségként. A társadalmi esélyegyenlőség elleni fellépést - mely e programrészben fontos szerephez jut - a Combating Discrimination Közösségi Program forrásaiból lehet részlegesen finanszírozni.

A turisztikai háttérfeltétel fejlesztések egyik - döntően az önkormányzat által végrehajtandó - részére a Nemzeti Fejlesztési Terv ROP-ban található pályázható forrásokat. E beruházások megvalósításában bizonyosan komoly szerepet kell vállalnia a vállalkozói tőkének, akár önállóan, akár PPP konstrukció keretében, ám mindkét esetben az önkormányzat szoros felügyelete mellett készülhet el a fejlesztés. Az Unió forrásai esetében a Strukturális Alapok ERFA alapjának pályázati ablakait lesz érdemes figyelni az elkövetkező években. Kiseb eséllyel, de érdemes figyelni a LEADER+ program

vidékfejlesztést célzó forrásait is, különösen a nem mezőgazdasági jövedelemszerzési lehetőségek megteremtésére szolgáló eszközöket.

Az ingatlanpiac lehetséges forrásstruktúrája talán a legtagoltabb, hiszen önkormányzati szinten is több, egymást kiegészítő elem létezik már ma is (fiatalok lakáshoz jutásának támogatása, önkormányzati bérlakás építési program, lakbértámogatási rendszer), melyet erősítenek a központi kormányzat lakáspolitikájának elemei (szociálpolitikai kedvezmények, államilag támogatott hitelek, állami kezességvállalás, lakbértámogatás, családok otthonteremtési támogatása, fiatalok első lakáshoz jutásának támogatása a szükséges önerő mérséklésén keresztül, bérlakásépítések támogatása). Ezzel együtt a fejlesztési irány végrehajtásában nagyon komoly szerepet kell vállalnia a magántőkének, akár önállóan, akár PPP-konstrukció keretében. A közösségi források e téren kevésbé jöhetnek szóba, mint kiegészítő finanszírozási lehetőség, leginkább az URBAN II. program forrásait lehet e célra fordítani.

JAVASOLT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

3.1. BÉKÉSCSABA KÖZLEKEDÉSI CSOMÓPONTI ÉS LOGISZTIKAI SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE

Az elérhető város

Versenytársaink többségéhez hasonlóan a közlekedési ágazatok közül számunkra is a megfelelő kapacitású és minőségű közúti törzshálózati összeköttetések, ezen belül is a Budapesttel, illetve a nemzetközi folyosókkal való megfelelő szintű kapcsolat kiépítésének van meghatározó szerepe. E fejlesztések kizárólagos kormányzati kompetenciába tartoznak, így a városnak e téren érdekképviselőre, lobbitevékenységre van lehetősége. Folyamatosan fel kell lépünk a legfontosabb Békéscsabát érintő, ugyanakkor térségi hatású országos közúti és vasúti fejlesztések határidő szerinti, maradéktalan megvalósításáért. Az érdekképviselő hatékonyságának fokozása érdekében a lobbitevékenységet minél szélesebb térségi keretben, illetve szereplői körben kell működtetnünk, koordinálnunk, akár formális szervezetet is létrehozva e célra.

Feladatunk az is, hogy előre átgondoljuk az országos hálózatok fejlesztéséből következő hatásokat a belső – állami és önkormányzati kezelésű – úthálózaton, és előre felkészüljünk ezekre. Külön kiemelendők az elkerülő út megépüléséből eredő forgalomszervezési hatások, valamint egyes, ma még állami kezelésű belterületi utak önkormányzati kezelésbe való szükségszerű átvétele.

A békéscsabai repülőtér fejlesztésének hatásai bizonytalanok. A szilárd burkolatú, közepes méretű utasszállító gépek fogadására is alkalmas 1300 m-es betonos kifutópálya megépítése tisztán utasforgalmi szempontból valószínűleg nem rentábilis, a viszonylag kis belföldi távolságok, a szegedi és az aradi repülőtér versenye miatt. Ugyanakkor elkészülte előnyösen befolyásolhatja a térség (elsődlegesen Gyula) idegenforgalma mellett a környék egyes vállalkozásainak gazdasági helyzetét, és a külföldi tőke beruházásait is ösztönözheti. Ezért át kell tekintenünk a „térségi repülőtér” a megye, az érintett önkormányzatok és vállalkozások konszenzusán alapuló fejlesztésének és működtetésének, a járulékos szolgáltatói háttér kialakításának rendszerét és költségeit.

A város logisztikai szerepkörének infrastrukturális feltételei a tervezett közúti, vasúti és légi közlekedési beruházások megvalósulásával középtávon kétségkívül javulni fognak (gyorsforgalmi úti, illetve légi kapcsolattal). Ugyanakkor a fő forgalmi folyosók (a vasutat kivéve) továbbra is a térségen kívül fognak haladni, s megmarad a fő versenytársak (Szeged, Arad) infrastrukturális előnye. Ezért rövidtávon célszerű lenne a környékbeli települések önkormányzataival és az érintett érdekcsoportokkal (vállalkozások, közlekedési szereplők, fuvarozó-raktározó cégek stb.), áttekintenünk a reálisan kínálkozó adottságokat, logisztikai lehetőségeket, a meglévő

kezdeményezéseket, forrásokat, helyszíneket és esetleges konfliktusokat. Teljes értékű, „országos jelentőségű” (államilag is támogatott) logisztikai központ létrehozása középtávon nem reális elképzelés, ezért az optimális cél meghatározása érdekében különösen fontos a specializációs, illetve a környező logisztikai központokkal való, funkciómegosztáson alapuló együttműködési lehetőségek („logisztikai alközpont”) feltérképezése, definiálása. Ehhez (Szeged mellett) az egyre jelentősebb logisztikai szerepű Araddal is fel kell vennünk a kapcsolatot. A logisztikai fejlesztések helyszínét a konkrétan kijelölt fejlesztési célhoz igazodóan célszerű csak kiválasztani.

3.2. A BELSŐ HÁLÓZATI INFRASTRUKTURÁLIS ELEMÉK GYORSÍTOTT ÜTEMŰ FEJLESZTÉSE

A város önkormányzati útjain az utóbbi évtizedben a jól finanszírozott, és hatékony fenntartási tevékenység folyt, ugyanakkor a felújítások gyakorlatilag teljesen elmaradtak, a belső úthálózat minősége jelentősen romlott. Ezért haladéktalanul útfelújítási stratégiával kell kiegészíteni a városüzemeltetési koncepcióban foglalt útfenntartási stratégiát, több évre szóló felújítási ütemtervet kell kidolgozni, illetve megvalósítani.

A kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása érdekében rövidtávon – a már bekövetkezett, illetve az elkerülő út átadásával bekövetkező változásokat is figyelembe véve – felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani kell az 1996-ban elkészült kerékpárúthálózat-fejlesztési tervet. Középtávon a még hiányzó elemek megépítésével be kell fejezni a belvárosi hálózati összeköttetéseket, törekedve a közutak és a kerékpárúthálózat találkozási pontjainál meglévő veszélyek csökkentésére is.

A helyi tömegközlekedés terén a 33/2004-es autóbuszos személyszállítási törvény előírásainak megfelelő szolgáltatási szerződés megfelelő kidolgozása és megkötése jelent fontos, rövidtávú feladatot. Nyilvánvalónak látszik, hogy a jelenlegi szolgáltatási színvonal fenntartása – ami minimális célkitűzésnek tekinthető – az eddigieknél nagyobb összegű anyagi szerepvállalást fog kívánni a szolgáltatást megrendelő önkormányzattól.

A vasútállomás rövidesen meginduló átépítését célszerű lenne úgy megvalósítani, hogy az újonnan megépülő aluljáró Jamina és a belváros közötti gyalogos, illetve kerékpáros forgalom lebonyolításához is hozzájáruljon. Az aluljárórendszer a meglévő autóbusz-pályaudvari rendszer felújítása esetén egyéb (kereskedelmi, szolgáltató) funkciókat is kaphatna.

A természeti erőforrásokat pazarló, nem kellő mértékben és hatékonysággal hasznosító, a környezeti elemeket szennyező

A városias Békéscsabáért

termelést, területhasználatot az EU elvárásainak megfelelően, a fenntartható fejlődés követelményrendszerével harmonizálva kell átalakítani, elterjesztve az energia- és anyagtakarékos technológiákat, az alternatív erőforrásokat. Szorgalmaznunk kell a környezetirányítási rendszerek (ISO 14001, EMAS) bevezetését a vállalkozásokban és intézményekben, támogatni ezek kombinált alkalmazását. Ösztönöznünk kell a „tisztá” termelési technológiák előretörését, megvalósítani a telephelyen belül megoldott szennyvíz- és veszélyeshulladék-gyűjtést, -tárolást, a hulladékkezelést és újrahasznosítást. Ösztönöznünk kell a hulladékszegény, illetve kevesebb szennyezőanyag kibocsátásával járó technológiák bevezetését, a víztakarékos és víz visszaforgatáson alapuló technológiák telepítését mindazon ágazatoknál, ahol a nagymennyiségű vízfogyasztás csökkenthető. Szükségesnek látszik a szelektív hulladékgyűjtésen és a feldolgozóipar fogadókészségén alapuló, a helyben képződött hulladék feldolgozására épült háttérpár (másodlagos nyersanyag hasznosítás) támogatása is.

Ki kell alakítanunk a települési energiapolitikát (első lépésként az energetikai stratégiai koncepció elkészítésével), mert megvalósítása lehetővé teszi a gazdaságosabb, színvonalasabb és biztonságosabb városi energiaellátást, az energia racionális felhasználását, az alternatív energiaforrások (elsősorban napenergia) fokozottabb hasznosítását, fenntartható, lehetővé teszi a környezetbarát energiaellátást elsősorban az intézményekben.

Fejleszténünk kell az informatikai hálózati kapacitást, mind a gerinchálózaton (H-Bone), mind a városon belüli kommunikációban. Ki kell építeni a békéscsabai optikai gyűrűt. El kell indítani egy "intelligens város" programot, melynek részeként korszerűsíténünk kell intézményi informatikai rendszereket. Kiemelt figyelmet kell fordítanunk a szociálisan rászorulóknak, a mozgásukban korlátozottak Internethez jutásának biztosítására, nyilvános Internet-terminálok kihelyezésével, városrészi-közösségi Internet központok kialakításával, piaci árnál kedvezőbb hozzáférés biztosításával, esetleg ingyenes számítógép biztosításával, az esélyegyenlőség elvét szem előtt tartva.

3.3. STRUKTURÁLTABB KÍNÁLAT KIALAKÍTÁSÁNAK ÖSZTÖNZÉSE A VENDÉGLÁTÁS, VALAMINT A SZÁLLÁSHELY- ÉS SZABADIDŐS SZOLGÁLTATÁSOK TERÜLETÉN

Fel kell mérnünk a helyi és térségi (közép-békési centrumok) szálláshely kínálatot és -kapacitást, különös tekintettel a minőségi elemekre. Ugyanakkor értékelnünk kell (turisztikai célcsoportonként) az idegenforgalmi szálláshely szükségletet, s ennek alapján meghatározni a kínálat hiányosságait. Vonzó konstrukciókat, együttműködési programokat kell kínálnunk a potenciális befektetőknek, akik vállalkoznak a strukturális hiányok oldására.

A vendéglátó város

Önkormányzati infrastrukturális és ingatlan fejlesztésekkel kell ösztönözni és orientálni a befektetőket a lehetséges befektetések közötti választásban.

3.4. A LAKÁSÁLLOMÁNY MINŐSÉGÉNEK ÉS A LAKÁSMOBILITÁS FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA

Rugalmasabb várostervezési kereteket kell kialakítanunk a nagyobb léptékű (lakópark-jellegű) lakóingatlan-fejlesztésekhez, hogy a nívós lakások és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások iránti helyi igényeket a fejlesztők kielégíthessék. A lakás piac struktúrájának és minőségének javítását, a békéscsabai ingatlanállomány értékének növekedését szolgálná emellett a zöldövezeti (kertvárosi jellegű) fejlesztések területének kijelölése, együttműködve Gyulával, illetve a kistérség településeivel és Békéssel.

A fiatalok számára – az eddigi kezdeményezéseket (Fecskeház, ifjúsági garzon,) és gyakorlatot folytatva – lehetőséget kell biztosítanunk első otthonuk megteremtéséhez, különös tekintettel a kvalifikált munkaerő helyi kötődésének erősítésére.

A rugalmasabb lakáspiaci struktúra kialakítása érdekében tovább kell bővíteni a városi bérlakás-állományt (pl. PPP-konstrukciók alkalmazásával), illetve javítani kell annak minőségét. Ezzel kedvezőbbé tehetjük a városon belüli lakásmobilitás feltételeit, és a Békéscsabán munkát vállalók beköltözésének esélyeit.

Kezdeményeznünk kell a nem-önkormányzati tulajdonú lakásállomány minőségének és értékének javítását az iparosított technológiával készült lakótelepek rehabilitációjával, amihez külső (kormányzati) és helyi (önkormányzati és lakossági) forrásokat is be kell vonnunk.

Itthon tartó – otthont adó város

SZEREPLŐK

A Polgármesteri Hivatal tölt be kulcsszerepet a közúti és vasúti fővonalai fejlesztésekért való lobbitevékenység alakításában; az elkerülő úthoz kapcsolódó intézkedések megtervezésében, valamint a város repülőtér-működtetésben és logisztikában betöltött szerepének meghatározásában, ennek koordinálásában. Az önkormányzatnak kiemelkedő szerepe van abban, hogy – az intelligens energiáról szóló közösségi program irányelveinek tükrében² – megvalósítsa annak az előfeltételeit, hogy a betelepülő cégek nagyobb arányban használjanak környezetbarát energiát, emellett pedig az összes energiafelhasználás csökkenjen. Továbbá az energiagazdálkodás szabályozási

² Intelligens Energiát Európának Közösségi Program (IIE): Az Intelligens Energiát Európának Keretprogram az energetika témakörébe eső közép- és hosszú távú fejlesztéseket támogatja. A program az Unió energiafüggettségének enyhítésére, a fenntartható fejlődés megvalósítására való törekvésből ered s a meglévő energetikai rendszerek ésszerűbb, hatékonyabb felhasználására, a megújuló energiaforrások elterjesztésére törekszik.

struktúráinak alkalmazásán túl, szükséges a *termelő cégek környezetkímélő termelési rendszerének ösztönzése* is. Békéscsaba Megyei Jogú Városnak a *Polgármesteri Hivatal és a városi intézmények informatikai hátterének javítását* is meg kell megvalósítania. A turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra javításában a *Polgármesteri Hivatal szakmai apparátusának* (kiemelten a Városépítési Irodának, illetve a létrehozásra javasolt Stratégiai Irodának) van kulcsszerepe, egyik oldalról a szabályozási keretek alakításával és a hatósági ellenőrzéssel, másik oldalról a fejlesztések szervezésével és koordinálásával. A városi *intézmények* a programkínálat bővítésével, a városi szinten megvalósított koordinációval segíthetik a sikeres végrehajtást. Az ingatlanpiac kedvező irányú átalakulásáért a város a meglévő kezdeményezések folytatásával, a kedvezmények rendszerének fenntartásával teheti a legtöbbet, közvetlen beavatkozással (fejlesztésekkel), valamint a szabályozás átalakításával a minőségi fejlesztési elképzelések támogatás céljából.

A *helyi gazdasági szervezetek* a logisztikai szerepkör jellegének meghatározásában, fejlesztésében, valamint a repülőtér szerepének kialakításában játszhatnak kulcsszerepet. A környezetkímélő – ugyanakkor versenyképességet javító – gazdálkodás elterjesztésében meghatározó szerepet töltenek be a – különösen az anyagi termelésben működő – vállalkozások, támogatva a (környezeti és társadalmi) fenntarthatóság elvének érvényesülését a helyi gazdaságban. A kommunikációs és informatikai szolgáltató vállalkozások – kiemelten a Hungarotel Rt. – fejlesztési politikájukkal azok megvalósításával hozzájárulnak az információs technológiák terjedéséhez, s ezzel a helyi gazdasági szereplők versenyképesség javításához. A helyi és külső vállalkozások közül elsősorban az ingatlanfejlesztésben, a szálláshely és vendéglátás ágban tevékenykedőknek, valamint rendezvényszervezéssel foglalkozó szervezeteknek jut meghatározó szerep a turisztika háttérfeltételeinek megteremtésében. Az ingatlanfejlesztéssel foglalkozó vállalkozások ugyanakkor kulcsfontosságú szereplői az ingatlanpiac kívánatos irányú átalakításának.

A keletkező hulladék mennyiségének redukálása elsősorban a lakosság környezeti tudatának bővítése révén érhető el. Ezt a feladatot pedig – megfelelő támogatási és szervezési rendszer mellett – a *civil szervezetek* láthatják el a leghatékonyabban. Az ún. "digitális szakadék" kialakulásának megelőzése érdekében a társadalmi kirekesztés ellen küzdő civil szervezetek, illetve a közösségi feladatokat ellátó intézményeket is be kell vonni az ehhez kapcsolódó helyi és térségi programokba.

A közlekedési csomóponti szerep elérésében a *kormányzat* (közúthálózati fejlesztések), az *állami tulajdonú társaságok* (MÁV Rt., Közútkezelő Kht.) és a *megyei önkormányzat* (repülőtér fejlesztés) szerepe (beruházásaik révén) döntő fontosságú. Az informatikai fejlesztések esetében az IHM és az OM kezdeményezései mellett a GKM vállalkozásokat célzó programjai kerülhetnek érdeklődésünk homlokterébe. A *külső szereplők* közül a Magyar Turizmus Rt., illetve annak területi irodája jöhet szóba elsőrendű partnerként a turisztikai célok megvalósításában. A szomszédos városok természetes szövetségesei Békéscsabának a kívánatos célok elérésében, különösen a helyben eltöltött idő meghosszabbításában, a visszatérő vendégek arányának növelésében.

4. PRIORITÁS

VERSENYKÉPES MUNKAERŐ-KÍNÁLAT MEGALAPOZÁSA

A CÉLOKHOZ VEZETŐ UTAK

A humánerőforrás-fejlesztés a békéscsabaiak életminősége javítása érdekében megfogalmazott városfejlesztési koncepció egyik alapkérdése: saját maguk és családjuk számára jobb életkörülményeket, szélesebb perspektívákat legkönnyebben az egészséges, a munkaerőpiac igényeihez alkalmazkodni képes, a kor kihívásainak megfelelő tudás birtokában lévő városiak képesek.

Az egészséges életmódhoz és az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges megfelelő infrastrukturális feltételek megléte, a szakemberek jelenléte maga is fontos előny, vonzó tényező lehet a városok versenyében. A hatékony közszolgáltatás a város stratégiai céljainak egyike.

Mindazonáltal a békéscsabai fejlesztési stratégia alapcéljának fő pillérét jelentő versenyképes gazdaság eléréséhez egyben eszközül is szolgál a munkaerő-kínálat minőségi fejlesztése:

- A jó egészségi állapottal rendelkező lakosság önmagában ugyan nem jelent vonzerőt a befektetők számára, azonban az egészség hiánya, ebből kifolyólag az alkalmazottak munkából való gyakori kiesése, kiszámíthatatlanabb munkabírása taszító lehet. A jó egészségi állapot elérésnek csak másodlagos, de nem elhanyagolható eszköze a hatékonyan és hatásosan működő egészségügyi szakellátás. Ami ennél is fontosabb, az a prevenció: a betegségek kialakulásának közvetlen és közvetett megelőzése. A már kialakult betegségek speciális kezelése a hatékonyan és hatásosan működő járó-és fekvőbeteg-szakellátással lehetséges.
- A gazdaság szerkezetváltásának, modernizálásának elengedhetetlen feltétele a munkaerő-szükséglet magas színvonalú kielégítése; a befektetések ösztönzése nem érhető el a középfokú oktatás, képzés, továbbképzés, átképzés rendszerének összehangolt fejlesztése nélkül.
- Mivel az Unió bővülése, az egyre intenzívebbé váló határon átívelő gazdasági és kulturális kapcsolatok különösen felértékelik a változó igényekhez igazodó szakirányú képzettséggel, nyelvtudással rendelkező felsőfokú végzettségű szakemberek tudását, ezért a felsőoktatás fejlesztésén át is fontos út vezet Békéscsaba kívánatos jövőképe megvalósításához.

KIHÍVÁSOK – LEHETŐSÉGEK

Bár Békéscsaba lakosságának egészségi állapota dél-alföldi és Békés megyei relációban relatíve kedvező, és nem ismeretes olyan betegségcsoport sem, amelynek előfordulása kiemelkedően gyakori volna – ez az állapot mégsem tekinthető ideálisnak. A város lakosságának egészsége ugyanis nagyjából az országos átlagnak felel meg, ami viszont nemzetközi összehasonlításban az utóbbi évek némi javulása ellenére is igen rossz. Így a munkaerő versenyképessége szempontjából is szükséges legalább e relatíve kedvező helyzet megőrzése és az egészségi állapot javítása, összhangban a Városi

Egészségfejlesztési Terv (VET) olyan projektjeivel, amelyek a leggyakoribb krónikus betegségek (szív- érrendszeri, daganatos megbetegedések) prevencióját célozzák.

A járóbeteg- és fekvőbeteg-szakellátás alapfeltételei a városban a Réthy Pál Kórház-Rendelőintézetben adóttak, az intézmény gazdálkodása stabil, azonban olyan problémák megoldatlansága és elmélyülése, mint például a régi épületszárny felújításának elmaradása, sürgősségi centrum hiánya, illetve az orvoshiány, hosszabb távon ronthatja az ellátás hatékonyságát. Ennek megőrzése miatt feltétlenül szükséges az intézmény – 2004–2008-as Szakmai Tervben (SZT) megfogalmazottakhoz igazodó – ez irányú fejlesztéseinek támogatása.

A középfokú oktatás terén az 1990-es évek trendjei közül a – tanulólétszám csökkenése miatt – mára már erejét veszített expanzió jelenti az egyik kihívást. Békéscsabán a kapacitásbővülés rendkívül intenzív volt, ami a szakképzés megyeszékhelyen megvalósuló koncentrációjával járt, és egyúttal a tanulókért való verseny erősödésének veszélyét hordozza. Az intézmények tanulóval való feltöltésének kényszere rövid távú gondolkodást feltételez, inkább a mennyiségre és nem a minőségre koncentrálnak, és nem teszi érdekeltté a szereplőket a gazdaság által megkövetelt szemlélet- és szerkezetváltás végrehajtásában. A problémát fokozza az iskolafenntartók egymással szembeni ellenérdekeltsége, az együttműködés, egyeztetés rendszerének kialakulatlansága.

A hazai szakképzési rendszer törvényi előírások alapján történő átalakulása, modellváltása Békéscsabán is több problémát felvet. A foglalkoztatók igényeinek jobban megfelelő, a gyakorlati képzésre nagyobb hangsúlyt fektető, a gazdasággal közvetlenebb kapcsolatokra támaszkodó képzések aránya, illetve a modellváltás sebessége elmarad a szükséges mértéktől. E tényezők, továbbá a megnövekedett képzési idő miatt a foglalkoztatók nem találhatnak elegendő számú megfelelő minőségű szakképzett munkaerőt, ugyanakkor a kevésbé igényelt végzettségekkel nem tudnak elhelyezkedni a fiatalok.

Békéscsaba az iskolai végzettség tekintetében „nem állja a versenyt” a többi megyeszékhellyel. Az érettségizettek mellett épp a diplomával rendelkezők arányát tekintve szerepel a legrosszabbak között a város. Az egyik probléma az, hogy az itt lakó, ide visszatérni szándékozó fiatal diplomások egy része (agrár, pedagógus) nem talál képzetségi megfelelő munkát. Másrészt pedig a nagyobb szaktudást, főként pedig az irányítói-vezetői tevékenységet igénylő munkakörök betöltésekor a beruházók nehezen találhatnak megfelelő képzettségű és gyakorlattal rendelkező munkaerőt. Főként a mérnökök, technikusok hiánya okoz gondot, de az idegen nyelv megfelelő szintű ismeretének hiánya is gyakran problémaként merül fel. A versenyképes gazdaság megteremtésének célja tehát megköveteli a népesség képzettségi színvonalának emelését, s ennek érdekében a közép- és felsőfokú oktatás, képzés, átképzés helyi gazdaság munkaerőigényével összhangban lévő fejlesztését.

A versenyképes munkaerő kínálatára irányuló fejlesztési irányok sikeréhez helyi erőforrásként adott a jól kiépült egészségügyi és oktatási, képzési intézményhálózat s az azokban dolgozó szakembergárda. Az egészségállapotról friss dokumentumok nyújtanak áttekintést, illetve léteznek útmutató ágazati tervek (Békéscsaba 2000-ben készült „Egészségképe”, a 2004-ben elfogadott „Városi Egészségfejlesztési Terv /VET/”, a GKI Egészségügy-kutató Intézet Kft. által összeállított tanulmány háttérelmzése, a Réthy Pál

Kórház-Rendelőintézet 2004–2008-as Szakmai Terve /SZT/). A szakképzéssel kapcsolatos beavatkozási területek meghatározásához szintén jó kiindulópontul szolgál Békéscsaba Megyei Jogú Város közoktatást érintő feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terve, 2004”. A Tessedik Sámuel Főiskola Gazdaságtudományi Karán a 2006/2007. tanévtől indítani tervezett szakok mindegyike illeszkedik a magyar felsőoktatás átalakulását is meghatározó Bolognai programhoz, illetve a hazai és az uniós munkaerőpiacon is megfelelő elhelyezkedési lehetőséget biztosíthat.

A fejlesztési prioritás jól beágyazódik a megyei, regionális, hazai és az uniós fejlesztési stratégiákba. A rövid távú feladatok alapvetően a Nemzeti Fejlesztési Terv oktatás, képzés támogatására irányuló prioritásához, a humán erőforrás-fejlesztéshez kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztést megcélzó prioritásához, kisebb részben az alkalmazkodóképesség és vállalkozói készségek fejlesztését célul tűző prioritásához, valamint a ROP regionális gazdasági környezet fejlesztésére vonatkozó prioritásba illeszkednek. Részben már közép-, részben pedig hosszú távon is biztosítottnak látszik a tágabb célrendszerekkel való koherencia, így feltehetően a külső források elérhetőségének legfontosabb feltétele. Az EU kohéziós politikájának 2007–2013-ra szóló reform javaslatában elsősorban a „konvergencia” prioritás, illetve az Európai Foglalkoztatási Stratégia (EFS) támogatását szolgáló Európai Szociális Alap (ESZA) olyan tevékenységeket fog finanszírozni, mint a munkaerő-piaci intézmények, az oktatási és képzési rendszerek minőségének és reakcióképességének javítása, a humántőkébe való beruházás növelése, az iskolai végzettségi szint javítása, az állampolgárok szakképzettségének a kereslethez való igazítása.

JAVASOLT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

Egészségóvó város

4.1. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS, AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKELLÁTÁS HATÉKONYSÁGÁNAK JAVÍTÁSA

Alapvető feladat a leggyakoribb krónikus betegségek megelőzésére irányuló *szűrővizsgálatokon való lakossági részvétel növelése*, összhangban a Városi Egészségfejlesztési Tervvel (mammográfiás szűrővizsgálatok, méhnyakrák-szűrés, az 50–70 éves korosztály komplex szűrővizsgálata, vastag- és végbélszűrése, vérnyomás-, vércukor- és vérzsírszint-ellenőrzések). A program egyrészt rövid távon a már meglévő szűrővizsgálatokon való lakossági részvétel növelését tűzi ki célul az egészségpropaganda eszközeivel, másrészt hosszabb távon új szűrővizsgálatok bevezetését is szorgalmazza a vállalkozói kör támogatásával (saját dolgozók szűrésének támogatása, mecenatúra, kampányok támogatása) és a civil szféra közreműködésével (programszervezés, egészségpropaganda). A szűrővizsgálatokon való részvétel növekedésével várhatóan nő az idejében felismert krónikus betegségek, kockázati tényezők száma, így ezek eredményesebben gyógyíthatók vagy kezelhetők.

A krónikus betegségek megelőzése érdekében az *egészséges életmód lehetőségeinek megteremtésére* irányuló kampányokat, programokat, rendezvényeket kell szerveznünk, összhangban a Városi Egészségfejlesztési Tervvel (az egészségkultúra terjesztése a közintézményekben, az oktatásban, dohányzás- és alkoholizmus ellenes propaganda, az egészséges táplálkozás elveinek propagálása, a testmozgás fontosságának propagálása, az aktív pihenésre és rekreációra fordított idő növelése.) Fontos szerep hárul a sporttevékenységre, beleértve a gyermek- és iskolai sportot – ezen belül az iskolai testnevelést –, melynek segítségével a város sportkonceptiójának ágazati szempontjait figyelembe véve, az egészségfejlesztés céljának kell hangsúlyt kapnia. E fejlesztési irány eredményeként várhatóan hosszú távon jelentősen csökken a leggyakoribb krónikus betegségek gyakorisága, a káros szenvedélyek kialakulása, különösen a fiatalabb korosztályok körében, nagyobb esélyt adva számukra az egészséges munkaerővé válásra.

Tovább kell javítani a városi kórházban folyó *járóbeteg- és fekvőbeteg-ellátás hatékonyságát*, összhangban a Réthy Pál Kórház-Rendelőintézet Szakmai Tervével (a sürgősségi betegellátás kiemelt fejlesztése sürgősségi betegellátó osztály kialakításával és a sürgősségi feladatok integrálásával, a diagnosztikai eszközpark további fejlesztése, a meglévő osztályok differenciált bővítése, ezeken belül részlegek kialakítása – pl. idegsebészet, egynapos sebészet, érsebészet, stb. –, a meglévő szakrendelések kibővítése és újak kialakítása – pl. gerincgyógyászat, osteoporózis, stb. – és új ambulanciák létrehozása). Folyamatosan törekedni kell új eljárások

bevezetésére. Az egészségügy hatásosságában kiemelt szerepe van a humán erőforrásoknak: mindannyiunk érdeke az egyre intenzívebbé váló orvosellátás fékezése, a hiányzó orvosok, ápolószemélyzet pótlása anyagi és szakmai motiváció segítségével. A humánerőforrás fejlesztésének része az orvosok és az egészségügyi segédszemélyzet folyamatos továbbképzése is. Már rövid vagy középtávon megoldandó feladat a kórház elavultabb (régebbi) szárnyának felújítása.

A Békéscsabai fejlesztési stratégia egy versenyképes (közép-békési) városegységben „gondolkodik”, az egészségügyi fejlesztések ilyen területi léptékű összehangolása pedig fontos eszköze e cél elérésének. Bár a kórházak rendelkeznek területi ellátási kötelezettséggel és a finanszírozó adminisztratív úton igyekszik szabályozni a párhuzamos kapacitások létrejöttét, a hatékonyság növelése érdekében célszerű egy olyan egészségügyi szakmai egyeztető fórum létrehozása, ahol a hivatalos adminisztratív egyeztetéseken túlmenően, különösen Gyula és Békéscsaba egészségügyi szakemberei megvitatják azokat a szakellátási fejlesztési elképzeléseket, amelyeknek térségi kihatása van.

4.2. A MUNKAERŐPIAC VÁLTOZÁSAIHOZ ALKALMAZKODNI KÉPES SZAKKÉPZÉSI, ÁTKÉPZÉSI RENDSZER FEJLESZTÉSE

A munkaerő-szükséglet magas színvonalú kielégítéséhez figyelembe kell venni, hogy a gyakorlati tapasztalatok szerint a munkáltatók a jelenleginél alaposabb, szélesebb körű és gyakorlatorientáltabb szakképzést kívánnak. A hazai szakképzés ezzel szemben túlspecializált, ami növeli a képzés idejét, költségeit, korlátozza az átjárhatóságot és csökkenti a tanulók elhelyezkedési esélyeit. A szakképzési rendszert ezért több ponton is célszerű átalakítani:

Javítani kell az átjárhatóságot, ami csökkenti a korai pályaválasztásból eredő zavarokat, illetve segíti a pályaválasztás későbbi korrekcióját, megjelenítve az elhelyezkedés esélyének szempontját, növelve a munkaerő-piaci folyamatok szerepét.

A konkrét szakképzettséget adó kimeneteket ma sokkal inkább a rendelkezésre álló szakembergárda, és eszközpark, valamint a tanulói érdeklődés határozzák meg, mint a gazdaság munkaerőigénye. A gazdasági szereplők és a szakképző intézmények közötti kapcsolat lényegében a szakképzési támogatás megszerzésére korlátozódik. Csökkenteni kell ezért az OKJ kimeneti lehetőségeit – a kevésbé specializált képzés olcsóbb, rövidebb ideig tart, és az átjárhatóságot is javítja. Az általános alapozó jellegű szakmai képzésekre az iskolai tanműhelyek is alkalmasabbak, mint a specializációra.

A partnerek közötti érdekeltség megjelenítésével növelni kell a külső gyakorlóléhelyek szerepét a gyakorlati oktatásban. A szakmai specifikumok betanítására a munkahelyek inkább alkalmasak.

A tanuló város

A gyermekekért folyó verseny ma a területi összehangolás ellen hat. A békéscsabai szakképzés összehangolása a közép-békési településeggyüttesben viszont segítené a korlátozottan rendelkezésre álló erőforrások optimális kihasználását.

Szükség van a szakmunkásképzés presztízsének és minőségének javítására a jól képzett kétkézi gyakorlati szakemberek iránti igény növekedése miatt.

Fejleszteni kell a munkaerőpiac változásaihoz rugalmasan alkalmazkodni tudó felnőttoktatási, továbbképzési és átképzési rendszert nagyobb eséllyel adva a hátrányos helyzetű társadalmi rétegeknek (a fizetett munkától hosszabb ideje távol lévő nőknek, romáknak, munkanélkülieknek), követve az olyan jó kezdeményezéseket, mint pl. a BRMKK roma-képzési, foglalkoztatási programja. Ehhez egyúttal szükség van a helyi munkaerőpiac változásairól, a foglalkoztatás alakulásáról, trendjéről tájékoztató rendszeres és célirányos elemzésekre.

E fejlesztési feladatok igazodnak a Békéscsaba „Fejlesztési és intézkedési terv 2004” c. dokumentumának intézkedési irányaihoz, és jól kapcsolódnak a már megkezdett, illetve tervezett folyamatokhoz. A tervezett TISZK (Térségi Integrációs Szakképzési Központ) középtávú megvalósítása is ebbe az irányba mutat. Magas technológiai színvonalon teremt infrastruktúrát a szakképzés számára. Területi összehangolással, a párhuzamosságok csökkentésével javítja a rendszer kihasználtságát. Bevonja a képzésbe a gazdasági szereplőket. Moduláris képzési rendszerével javítja az átjárhatóságot.

4.3. A FELSŐFOKÚ KÉPZÉS MINŐSÉGI FEJLESZTÉSE

Békéscsaba versenyképességét javítandó, a város érdeke, hogy a Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Kara:

- Folytassa a gazdálkodáshoz kapcsolódó felsőfokú alapképzés (pénzügy, számvitel, gazdálkodás-menedzsment) megújítását és az idegennyelv-tudás átadását.
- Folytassa a korszerű felsőfokú felnőttképzést és a vállalkozók továbbképzését, különös tekintettel az uniós követelményekre.
- Fejlessze tovább az uniós országok hasonló típusú felsőoktatási intézményeivel való együttműködését, részben a gazdálkodási, részben pedig a nyelvi képzés szintjének emelése érdekében.

Támogatnunk kell a szomszédos országok (Románia, Szerbia, Szlovákia) nyelvének, kultúrájának és főként kínálkozó gazdasági lehetőségeinek megismertetését a főiskolai képzésben és a vállalkozók továbbképzésében, ami magában foglalja a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatok fejlesztését, a vendégtanárok és diákok cseréjét, közös uniós projektek megvalósítását.

Az eddigieknél is jobban el kell mélyíteni a főiskola, a város és a megye együttműködését:

- Támogatni kell a magasan kvalifikált főiskolai oktatók tartós békéscsabai letelepedését, illetve jobban kihasználni a helyi kapacitásokat.
- A főiskolai szakembereket az eddigieknél nagyobb arányban kell bevonni a városi és megyei gazdaságfejlesztési programok kidolgozásába.
- Elsősorban a városban és a közép-békési településegyüttesben, illetve kistérségben élő diplomások, de az egész életen át tartó tanulásra elszántak segítésére is támogatni kell a főiskola, az MTA Regionális Kutatások Központja, a Megyei Könyvtár könyvállományának, információs bázisainak számítógépes összekapcsolását, erősíteni együttműködésüket (rövid távon). Ki kell dolgozni, s középtávon megvalósítani e kapcsolatrendszer intézményi/területi kiterjesztésének programját.

Meg kell teremteni a lehető leghatékonyabb együttműködést a városban levő főiskolák (TSF GTK, Gábor Dénes Főiskola) valamint a városi középiskolák, egyéb középfokú és emelt szintű (felsőfokú) szakképzést folytató intézmények között, hogy azok szakirányai, képzési színvonala jobban igazodhasson Békéscsaba és annak diplomásait még helyben tartani képes kistérség (megye) munkaerő-piaci igényeihez, a kulcsfontosságú szakok minél nagyobb számban helyben elérhetőek legyenek.

Erősíteni kell a közép-békési városeggyüttes felsőoktatási, illetve más felsőfokú képzést is folytató intézményeinek együttműködését, az esetleges párhuzamosságok elkerülésével emelni kell az oktatás színvonalát, növelni kell az intézmények vonzerejét.

SZEREPLŐK

A 4. fejlesztési prioritás két programjának is az *önkormányzat* a kezdeményezője, illetve kulcsszereplője, elsősorban intézményfenntartói minőségében. A 4.1. és 4.2. fejlesztési irány esetén a kérdéses intézmény a Réthy Pál Kórház-Rendelőintézet. Az egészségi állapot javítására irányuló projektek esetén a Városi Egészségfejlesztési tervet gondozó Egészségügyi Iroda lehet a kezdeményező és a koordinátor. A kórház, a háziorvosok, védőnők, a városi ANTSZ a projektek és szűrővizsgálatok szakmai lebonyolításában, ellenőrzésében vehetnek részt, az oktatási intézmények helyszíneket biztosíthatnak és egészségpropagandát fejthetnek ki. A fekvő- és járóbeteg-ellátás fejlesztésére irányuló projektek esetén az önkormányzat Egészségügyi Bizottsága hivatott gondoskodni arról, hogy a kórház e fejlesztésekhez tartozó önkormányzati támogatottságot megkapja (pl. pályázati önerők, orvoslakások, fejlesztések támogatása) és arról, hogy a szakmai döntések ne politizálódhassanak át. Szintén az önkormányzat lehet a kezdeményezője a

Diplomások értünk – velünk

járó- és fekvőbeteg-szakellátás közép-békési városeggyüttesen belüli összehangolását koordináló egészségügyi szakmai fórum létrejöttének.

A 4.2 fejlesztési irány megvalósításának sikere – bár jelentős részben központi kormányzattól függő – nagyban múlik az önkormányzaton, kisebb részben mint a város érdekeiért harcoló szervezeten, de főleg mint az intézményfenntartók és intézményeik közti hatékonyabb együttműködés koordinálóján. Ennek az együttműködésnek már rövid távon fontos célja az átjárhatóság javítása, a rendelkezésre álló erőforrások és infrastruktúra optimális kihasználása, feladata az önkormányzat a szakmai kimenetek számának csökkentése érdekében a szakképző évfolyamok szervezésénél.

Békéscsaba *gazdasági szereplőit* az eddigieknél jóval hatékonyabban lehet bekapcsolni néhány egészségügyi projektbe. Saját dolgozóik számára szervezhetnek szűrővizsgálatokat és életmódprogramokat, segíthetnek az önkormányzat által kezdeményezett programok népszerűsítésben, mecénásként támogathatják azokat, hozzájárulva a költségekhez.

A 4.2. program részeként a helyi gazdasági szervezeteknek a kölcsönös előnyök mentén kellene bekapcsolódnuk a szakképzésbe, a külső gyakorlóhelyek hatékonyabb bevonása érdekében. Érdeklük a tudatos pályaválasztás elősegítése, a munkaerő-piaci tendenciákról való információnyújtás, azok bekapcsolása a döntési mechanizmusba. Mindez rendszeres együttműködést igényel valamennyi érintett helyi szereplőtől. Fontos, hogy a gazdasági kamarák intézményesített módon segíthessék az intézményfenntartók döntéseit, különös tekintettel a képzési irányokra és képzési szerkezetre.

A 4.3. fejlesztési irány helyi kulcsszereplője, s egyben koordinálója a Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Kara.

Azon *civil szervezetek, melyek* tevékenysége részben vagy egészben egészségfejlesztésre, egészséges életmódra irányul, igen sokat átválthatnak a szűrések és életmódprogramok szervezéséből, propagandájából, az információknak a lakosság széles köreihez történő eljuttatásából. Az iskolákhoz kötődő civil szervezetek viszont segíthetnek a munkaerő-piaci igények iskolák felé való közvetítésében, a pályaválasztásban.

A fejlesztési prioritás *külső szereplői* közül szinte valamennyi projekt térségi összehangolásában kiemelkednek a közép-békési centrum városai, illetve a kistérség önkormányzatai, egészségügyi és a megfelelő szintű oktatási, képző, továbbképző, átképző intézményei, közülük is elsősorban a Pándy Kálmán Megyei Kórház.

A 4.2. fejlesztési irány feladatai jelentős részben a vonatkozó törvények módosításával oldhatók meg. Ide tartozik különösen az OKJ kimeneteinek száma, az átjárhatóság törvényi biztosítása, a gazdasági szereplők anyagi érdekeltiségének megteremtése, melynek szükségességét folyamatosan közvetíteni kell a törvényhozók felé.

5. PRIORITÁS

A TÁRSADALMI ÉS KÖRNYEZETI KONFLIKTUSOK KEZELÉSE

A CÉLOKHOZ VEZETŐ UTAK

Egy versenyképes gazdaság megteremtésére építő hosszú távú városfejlesztési politikának számolnia kell azzal, hogy a várt sikerekből meglehetősen differenciáltan részesednek a békéscsabaiak, nőhetnek a társadalmi egyenlőtlenségek. Hogy ez a polarizáció ne eredményezhessen a helyi társadalom kohézióját rontó társadalmi konfliktusokat, ne veszélyeztethesse a fejlődés fenntarthatóságát, ne taszíthassa a külső befektetőket, s Békéscsaba valóban az alapcélban megfogalmazott vonzó várossá válhasson, már a tervidőszak kezdetétől célirányos konfliktuskezelő fejlesztési beavatkozásokra van szükség:

- Hogy tudjuk, mikor, kik tartoznak a város leszakadó társadalmi rétegeihez, kiknek van szükségük sürgős segítségre, s a helyi fejlesztés mely szereplőitől számíthatnak e segítségre, hogyan oszthatók el a társadalmi és környezeti „sebek” gyógyítására leghatékonyabban a rendelkezésre álló szűkös források, ahhoz növelni kell a lakosság helyi döntéshozatalban való részvételét, erősíteni „városlakó-tudatát”, azon belül is különösen a környezeti szemléletét.
- Már a helyi társadalom legfiatalabb tagjaira is odafigyelve, az iskolarendszer megfelelő fejlesztésével segíteni kell a leszakadás és elszigetelődés megállítását.
- A leszakadó és kirekesztett csoportok társadalmi-gazdasági reintegrációja hosszú távon csökkenti a társadalom teherterhelését. A hátrányos, veszélyeztetett helyzetben lévők a támogatásokkal integrálódni tudnak, s hosszabb távon önállóan is képesek lesznek megállni a helyüket akár a munkaerőpiacon, akár a társadalom más dimenzióiban. A mindenki számára hozzáférhető, jól működő egészségügyi alapellátás fejlesztése is az esélyegyenlőség javításának fontos eszköze.
- A társadalmi és környezeti konfliktusok kezelhető szinten tartása csak úgy érhető el eredményesen, ha külön figyelmet fordítunk az egyenlőtlenségek területi vetületére, a város kül-, illetve peremterületeire.

KIHÍVÁSOK – LEHETŐSÉGEK

A szociális, társadalmi és környezeti problémák hatékony kezelése elképzelhetetlen a saját érdekeit megjeleníteni tudó és akaró társadalmi szereplők nélkül. A békéscsabaiak azonban a várospolitikai döntések befolyásolásáról alkotott rangsorban drámaian leértékelték a helyi polgárok „fontosságát”. Alacsony, s az utóbbi években romló szintű a civil szervezettség. Ráadásul számos területtel, így a környezeti kérdésekkel kapcsolatos információk áramlása is bizonytalan a lakosság, az önkormányzat és a civil szervezetek között. A környezetvédelmi feladatok ellátásához szükséges területi adatok és információk az önkormányzatoknál csak részben, és nem kellő rendszerben állnak rendelkezésre.

A társadalmi különbségeket a hazai iskolarendszer újratermeli, sőt felerősíti – a tanulók közötti különbségek iskolák közötti különbségek formájában jelennek meg még az azonos típusú iskolák viszonylatában is. Empirikus vizsgálatok tanulsága szerint Békéscsabán is társadalmilag szegregáltak az általános iskolák, és ezzel összefüggésben területileg

lehatárolható presztízshierarchiába rendeződtek. A tanulói teljesítményekre kihat a család kulturális tőkéje. Ezt a hatást elsősorban az iskolák homogén tanulói összetétele közvetíti. Így az iskolák a már meglévő társadalmi egyenlőtlenségeket nem képesek csökkenteni célirányos beavatkozás nélkül.

Békéscsaba társadalmi rétegzettsége az alsó-középső és alsó társadalmi rétegek irányába tolódik el. A munkanélküliek száma három és félszeresére nőtt az 1990-es évtizedben. A romák, a gyermeküket egyedül nevelő nők és a fogyatékkal élők munkaerőpiaci helyzete Békéscsabán is nehéz – ha e csoportok reintegrációja rövid időn belül nem következik be, a kirekesztettség súlyosabb gondjával kell szembenézniük. A már ma iskirekesztettek csoportjainál (hajléktalanok, drogfogyasztók, alkoholisták) a társadalmi lét peremfeltételei sem teljesülnek, hosszú távú támogatásra és rehabilitációra szorulnak.

Újabb problémákat vet fel az időskorú népesség növekvő aránya: meg fog növekedni az őket érintő egészségügyi problémák száma is, megoldásuk pedig tömeges igényként jelentkezik már ma is. A városban vannak olyan halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, amelyek tagjainak fokozott nehézséget jelent az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele és az egészségesebb életvitel kialakítása (pl. külterületi népesség). Egyes városrészek háziorvosi rendelői és műszerállománya elavult. A háziorvosi ügyeleti rendszer nem tölti be maradéktalanul a feladatát, továbbá Békéscsaba és környéke viszonylatában sincs összehangolva.

A szociális szolgáltatást biztosító intézmények épületeinek fizikai állapota változó minőségű, a törvényi szabályozás új feladatok ellátását teszi kötelezővé a települések számára, az érdekegyeztetési mechanizmus a civil szféra aktorai és a szociálpolitika alanyai között nem működik folyamatosan, a demográfiai folyamatok – a népességszámcsökkenés és az elöregedés – nagy terhet rónak a szociális ellátórendszerre, illetve az önkormányzat költségvetésére.

Békéscsaba társadalmi térszerkezete bizonyos mértékben kifejezi a centrum–periféria viszonyt. A legrosszabb helyzetben a tanyás területek vannak. Az elérhetőség problémái mellett az itt élőket –, de kisebb-nagyobb mértékben az egész várost – sújtják a településkörnyezet terheltségének és károsodásának mérséklését, megakadályozását szolgáló infrastruktúra-fejlesztések elmaradásának következményei (ideiglenes és illegális hulladéklerakók, erősen nyitott közműolló; az átmenő és városi közúti forgalom, a mezővédő erdősávok hiánya és a burkolt közutak alacsony aránya révén veszélyeztetett levegőminőség, jelentős zajártalmak). Halasztást nem tűrő megoldásra vár a külterületek egészséges vízellátása, a szennyvíz elvezetése és kezelése is, de az is jelentős problémákat okoz, hogy Békéscsaba a belvíz-veszélyesség szempontjából az érzékeny települések közé sorolható. Nem kellően differenciált a külterületi agrártér leegyszerűsített térszerkezete, ami földvédelmi, termelékenységi, tájlesztettkai szempontokat vet fel. A komplex melioráció, az infrastrukturális feltárás elmaradása miatt az érintett területek degradációja folyamatos, ami komoly gazdasági károkat is okoz az egész városnak.

A települések legsérülékenyebb részei a peremek (a belterület szélső zónái, illetve a csatlakozó külterületek), ahol a funkciók – s ezáltal a területfelhasználási módok – viszonylag gyakori változása, a tulajdoni viszonyok keveredése, infrastrukturális és környezeti problémák egyszerre, egymás mellett figyelhetők meg.

A fenti problémák megoldására Békéscsaba rendelkezik még mozgósítható belső tartalékokkal. A városfejlesztésben jól kihasználható erősség a békéscsabaiak városszeretete. A környezetvédelem – mint legátfogóbb közügy – a szegénység elleni küzdelem melletti kiállás, az idősügy és a családi intézmények támogatásának központba helyezése a városlakók értékrendjében esélyt ad a lakosság mozgósítására a konfliktuskezelő fejlesztési irányok sikere érdekében. Mivel a civil szervezeti tagoknak érzékelhetően magasabb a tolerancia-szintje, ezért különösen fontos, hogy Békéscsabán számos kreatív, a közélet iránt érdeklődő, állami feladatokat is átvállaló, egymással kooperáló, civil-barát városi és megyei intézmények támogatását bíró (köztük „zöld”) szervezet van, sőt a városból elindultak már a kistérséget, a közép-békési városokat is érintő kezdeményezések is.

Az önkormányzatnak – a szociális szolgáltatások nyújtása mellett – vannak előremutató kezdeményezései a társadalmi hátrányok alapfokú oktatásban megvalósítható kezelésére. rendelkezik továbbá a fejlesztési prioritáshoz felhasználható átfogó elgondolásokkal, ágazati tervekkel (Békéscsaba Megyei Jogú Város Környezetvédelmi Programja, Fejlesztési és Intézkedési Terve, Városi Egészségfejlesztési Terv, Békéscsaba Megyei Jogú Város Településrendezési Terve).

A fejlesztési prioritás realitását bizonyítja, hogy a szűkösen rendelkezésre álló javak elosztását úgy tervezi, hogy a társadalompolitikai célok terén egyrészt a szegénypolitika szemléletmódjához közelítően csak a legrászorultabbakon segít, másrészt a település fejlődését szolgáló, várospolitikai célokat megvalósítani szándékozó fejlesztések érdekében szolgáltatást nyújtó forrásokat biztosítja és az ilyen eszközrendszert működteti, harmadrészt azokat az ellátásokat helyezi a rangsor élére, amelyeknek biztosítása állami normatívákra épül.

A fejlesztési prioritás összhangban van a megyei, regionális, hazai és az uniós fejlesztési stratégiák hasonló területeken megfogalmazott számos célkitűzésével. A rövid távú feladatok illeszkednek a 2006-ig érvényben lévő Nemzeti Fejlesztési Terv HEFOP „Aktív munkaerő-piaci politikák támogatása”, a „Társadalmi kirekesztés elleni küzdelem a munkaerőpiacra történő belépés segítségével”, a „Humán erőforrás-fejlesztéshez kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés” prioritásaihoz, kisebb részben KIOP-hoz és az AVOP (valamint Nemzeti Vidékfejlesztési Terv) néhány támogatott céljához. Megfelelően illeszkednek a prioritás céljai olyan ágazati programokhoz is, mint a 2003–2008 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP II), valamint a Nemzeti Civil Alapprogram. A közép- és hosszú távú célok támogatottságát az EU új kohéziós politikája látszik biztosítani, hisz a Lisszaboni Nyilatkozatot a Tanács nizzai ülésén a társadalmi befogadást célzó, a götebörgi ülésén a környezetvédelem és a fejlődés fenntarthatóbb mintája követelményeivel kiegészített EU-stratégiává fejlesztették.

JAVASOLT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

A mi Békéscsabánk

5.1. A LAKOSSÁGI RÉSZVÉTEL ÉS A „VÁROSLAKÓ-TUDAT” ERŐSÍTÉSE

A helyi lakosság aktív városfejlesztési szereplővé tétele mindenekelőtt a *civil szektor helyzetének erősítésével* érhető el. Ennek érdekében rövid távon el kell készíteni a városi civil stratégiát. Segítséget kell nyújtanunk a szervezetek – elsősorban a Csabai Civil Szervezetek Szövetsége, valamint a társadalmi, környezeti konfliktusok feltárásában és kezelésében szerepet vállalni képes, a fenntartható városfejlesztés ügyéért dolgozó csoportok – működési körülményeinek javításához. Kiemelt figyelmet kell fordítanunk a peremkerületek – Lencsési Lakótelep, Jamina, Békési út stb. – civil szervezeteinek megerősítésére speciális programok kidolgozásával.

A *partnerség jegyében* be kell vonnunk a civil szervezeteket a helyi döntéshozatali folyamatokba (bizottsági munka, városi civil pályázatok elbírálása stb.). Rövid távon szükséges a városi szintű érdekegyeztető fórum átalakítása, új működési forma kidolgozása. Folyamatosan vizsgálni kell az önkormányzati feladatok átadásának lehetőségét – együttműködési megállapodások keretében – az egyes szakterületeken kiemelkedő, megbízható tevékenységet nyújtó szervezetek számára. A kistérség, a közép-békési városeggyüttes egyeztetési folyamatába be kell vonni a civil szervezeteket, ki kell kérni véleményüket. Támogatnunk kell a kistérségi civil partnerségi kezdeményezéseket.

A *lakossági részvétel* növelésének további lehetősége a nyilvánosság színtereinek bővítése, elsősorban a helyi média ilyen irányú tevékenységének, a „városlakó-tudat” erősítésében kifejtett szerepének támogatásával. Már rövid távon segítséget kell nyújtanunk a civil szervezetek tevékenységének megismertetéséhez (sajtó, továbbképzések, honlap). Cselekvési programot kell kidolgozni – a civil szervezeteket bevonva – egy-egy konkrét lakossági célcsoport megszólítására, véleményük megkérdezésére városfejlesztési kérdésekben, segítségükkel információs bázisokat kidolgozva s a folyamatos monitoringot megvalósítva. Egy-egy fejlesztési projekt, konkrét „ügy” mentén figyelemfelhívó akciókat, rendezvényeket, eseményeket kell szerveznünk.

Az önkormányzat által létrehozott Környezetvédelmi Alap pénzeszközeinek bevonásával és a környezet- és természetvédelmi civil szervezetek segítségével el kell érniünk, hogy a jelenleginél szerteágazóbb és mélyrehatóbb *környezettudat- és szemléletformálás* valósuljon meg, fokozott hangsúlyt helyezve ezzel a „városlakó-tudat” legfontosabb aspektusára, lehetőséget teremtve a fenntartható városfejlesztés lakossági támogatására. Létre kell hoznunk egy mindenki által szabadon hozzáférhető környezeti információs rendszert, melynek első lépése egy környezeti leltár elkészítése

(a legfontosabb, a város környezeti állapotát befolyásoló tevékenységek, tényezők, azzal kapcsolatos jelentések és ellenőrzések egységes adatbázisba foglalása, a környezeti ügyek számbavétele és folyamatos publikálása, a lakosság időszakos tájékoztatása információs központ és köztéri tájékoztató eszközökkel). E rendszert alkalmassá kell tenni a környezeti monitoringra is.

Alkalmazható irányelveket kell kidolgoznunk a város környezetvédelmi döntéshozatali mechanizmusának és a lakosság napi környezetvédelmi cselekedeteinek előmozdítása érdekében.

Kiemelkedő fontosságú egy környezeti nevelési program készítése, mely mind az iskolákat, mind a városban működő civil szervezeteket, s ezeken keresztül a lakosokat ösztönzi a környezet védelmére, valamint a környezettudatos életmódra. Támogatnunk kell a helyi környezet- és természetvédelmi iskolai kezdeményezéseket, a környezetvédelmi aktivitásra készítető szakkörök szervezését, a fenntartható fejlődés oktatását.

5.2. AZ ISKOLARENDSZER FEJLESZTÉSE A LESZAKADÁS ÉS ELSZIGETELŐDÉS MEGÁLLÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

A fejlesztési irány legfontosabb célja a szociálisan veszélyeztetett társadalmi csoportok, a társadalom periferiájára szorulóknak ellehetetlenülésének megakadályozása, lehetőség szerint a társadalomba történő visszaintegrálása; ezen túl a tudatosan tervezett tehetséggondozás, hátránykompenzáció, a pedagógiai szakszolgálatok szerepének, tevékenységének erősítése.

Az iskolarendszer további polarizálódásának veszélyét már rövid és középtávon el kellene hárítani. Ennek eszköze nem a magasabb presztízsű, keresettebb iskolák kreativitásának, innovációs hajlamának korlátozása, hanem a kedvezőtlenebb helyzetű iskolák kiemelt támogatása. Az iskolák közötti különbségek tartós jelenléte miatt célszerű ennek megfelelően átgondolni a tehetséggondozás (infrastruktúra-fejlesztés) feladatait a szociális hátránnyal rendelkező tehetséges tanulókra is odafigyelve. Érdeemes a központi kormányzat számára is segítséget nyújtó pilot projekt kialakítását felvállalni, melynek mintájául szolgálhat például a „Skandináv-modell”, ahol az iskolák közötti különbség kicsi, vagyis a tanulók közötti különbségeket nem erősíti fel az iskolarendszer. (Iskoláik nagy autonómiával rendelkeznek, és kiemelt figyelmet fordítanak az eltérő háttérű és képességű gyermekek oktatási igényeinek kielégítésére, a méltányos oktatásra.)

A program első lépéseként már rövid távon el kell indítani egy Békéscsaba valamennyi iskolájában elvégzendő kompetencia-mérést, kiegészítve azt a szociális háttér vizsgálatával, aminek rendszeressé tételével egyben a program monitoringja is megoldható.

Iskolák az esélyegyenlőségért

A fejlesztési irány fontos eleme a Békéscsaba Megyei Jogú Város Fejlesztési és intézkedési tervében is megfogalmazott, a leszakadás, elszigetelődés, kirekesztés elleni cselekvési terv készítésére vonatkozó feladat. Erősítenünk kell az integrált oktatásra vonatkozó törekvéseket, tovább bővítve azokat (pl. a sajátos fejlesztési igényű gyermekek integrált ellátása érdekében utazó gyógypedagógiai hálózat kiépítése, roma, mozgássérült gyermekek stb. problémájának kezelése).

A civil szféra, helyi média, közművelődési intézmények bevonásával érdemes projektet indítanunk az integrált oktatás, befogadás, tolerancia elfogadását, illetve gyakorlását segítő közvéleménytudat formálására.

5.3. A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI REINTEGRÁCIÓT SEGÍTŐ SZOCIÁLIS ÉS EGÉSZSÉGÜGYI ALAPELLÁTÁS FEJLESZTÉSE

Csak a legrászorultabbak segítségének elvét szem előtt tartva egyrészt a *leszakadó csoportok* társadalmi-gazdasági reintegrációja kíván célzott beavatkozást. Ezért első lépésként kutatásokra, állapotfelmérésekre és a problémamegoldásokra irányuló folyamatos monitoringra van szükség. A roma családok problémáinak megoldásában, munkavállalásukban roma közösségi asszisztensek segíthetnének. A fogyatékosok, egészségkárosultak és megváltozott munkaképességűek számára védett és integrált munkahelyek teremtése szükséges. Az őket ily módon, valamint hosszú távon foglalkoztató munkaadókat támogatni kell helyi adókedvezményekkel, bértámogatással, juttatásokkal, és segíteni kell őket az akadálymentes munkahelyek kialakításában. Támogatnunk kell az olyan jó kezdeményezéseket, mint a „sárga” foglalkoztató ház a megváltozott munkaképességűek számára. Átképzéssel és alternatív foglalkoztatási módokkal (részmunkaidő, távmunka) kell segítenünk a gyermekét egyedül nevelő és a munkaerőpiacról hosszú ideig távol lévő nők vissza(be)kerülését a munkaerőpiacra.

A *kirekesztettek csoportjában* először szintén állapotfelmérésre, majd folyamatos monitoringra van szükség, melyben – mint ahogy a problémák kezelésében is – jelentős szerepet kell kapnia egy kiépítendő utcai szociálismunkás-hálózatnak. A hajléktalanok és drogfogyasztók számára célzott, alacsonyküszöbű szociális intézményeket kell létesítenünk, ahol szakemberektől kapnak segítséget. Mindkét kirekesztett csoport részére rehabilitációs otthon és/vagy védett otthon megteremtése szükséges. A hajléktalanokat – társadalmi rehabilitációjukat követően – lakhatási támogatással kell segíteni. Hosszú távon a hajléktalan emberek foglalkoztatását segítő komplex modellkísérleti program meghonosításával is lehet számolni. Közülük azokat, akik önálló életre már nem képesek, idősotthonokban kell elhelyezni – támogatva a Békés Megye Fogyatékosok Ápoló-

A gondoskodó város

Gondozó Otthona erre irányuló programját.

Külön célcsoportot képeznek az *időskorúak*, akik számára – az ápolást igénylő súlyos, krónikus betegségekkel együtt – korszerű ápolási formákat kell kialakítani, a meglévő kapacitásokat bővíteni, összhangban a Városi Egészségfejlesztési Tervvel és a kórház szakmai tervével (az idősök létminőségének javítása, Hospice-ellátás kialakítása, a krónikus ápolási kapacitás bővítésének támogatása, az otthoni betegápolás kapacitásainak növelése, annak egészségügyi támogatása).

Szükséges az egészségügyi alapellátás esélyegyenlőségét támogató mennyiségi, minőségi és strukturális problémáinak kezelése is. Rövid távon fel kell oldani az alapellátásban rejlő szervezeti problémákat (pl. védőnői szolgálat, iskolaorvosi szolgálat felügyeletének, a háziorvosi ügyelet szervezésének kérdése, a bölcsődei ellátás helyzetének rendezése), javítani kell a háziorvosi rendelők műszaki színvonalát és felszereltségét (pl. Gerlán, Mezőmegyeren), valamint a külterületen élő népesség háziorvosi ellátását.

A csupán e célcsoportokra korlátozódó fejlesztések sikerességéhez is a *szociális ellátórendszer* szervezeti formáinak megújítására, új eszközök bevonására van szükség. Így rövid távon át kell gondolni a hasonló feladatokat ellátó intézmények racionalizálásának lehetőségét (pl. az ESZI telephelyein). Megoldható lenne egyes kötelező szolgáltatások ellátási szolgáltatási szerződések kötésével történő feladatellátása is (pl. Gadara Ház, pszichiátriai betegek nappali intézménye, együttműködés az Oltalom Karitatív Egyesülettel). Ugyanakkor partneri kapcsolat építhető ki a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok (mint pl. a kisebbségi önkormányzatok, az Egyensúly Szabadidős Egyesület) közösségi kezdeményezéseinek támogatására, a szociális gazdaság kialakítására, megerősítésére. Forráskoordináció és a meglévő békéscsabai intézményi kapacitás hatékonyabb kihasználása érhető el a közép-békési városokkal és a kistérség falvaival való együttműködésben (pl. Családok Átmeneti Otthona, közhasznú munkák szervezése, rövid távon a gyulai drogambulanciával való együttműködés – bár e téren középtávon helyi megoldás keresése látszik indokoltnak). Már rövid távon partneri fórumokat kell működtetnünk részben a pályázati lehetőségek folyamatos kutatása, külső források megtalálása érdekében.

5.4. A PERIFÉRIÁK TÁRSADALMI, KÖRNYEZETI KONFLIKTUSAINAK KEZELÉSE

A fejlesztési irány *célterületei*: Békéscsaba külterülete, a gyors urbanizáció konfliktusaival jellemezhető peremterületei (jelenleg pl. Jamina pereme, Keleti-kertek, Borjúrési-kertek, Oncsa-kertek, Északi lpartelep), továbbá néhány problémát tekintve a város egyéb belterületei, illetve azok peremei (Mezőmegyer, Gerla, Fényes).

A külterület is hozzánk tartozik

A perifériák népessége életminőségének javítása mellett az egész város fenntartható fejlődését szolgáló *környezetkímélő infrastruktúra-fejlesztésekre* kell koncentrálnunk az erőforrásokat. Ezek közé tartozik a közcsatorna-hálózat és a biológiai tisztítási fokozattal ellátott szennyvíztisztító berendezések építése, valamint a szelektív hulladékgyűjtés külterületre való kiterjesztése. Meg kell oldani az ár- és belvízmentés védvonalainak a műszaki objektumainak telepítését és azok állandó ellenőrzését is. Fontos környezetkímélő hatással is bír a települést elkerülő útszakaszok, gyorsforgalmi utak kiépítése, illetve a város levegő- és zajterhelését lényegesen növelő tranzitforgalom (különösen teherforgalom) egyéb módon történő csökkentése.

A *közlekedési infrastruktúra fejlesztésével* kapcsolatos konfliktusok oldását eredményezné, de a külterületi területrendezést, a fenntartás racionális megszervezhetőségét is segítené a külterületi útvagyon jogi helyzetének, illetve nyilvántartásának legkésőbb középtávon megoldandó rendezése. Ezeknek a TSZ-kezelésből kikerült földutaknak a felmérése, térképezése és hierarchiájuk meghatározása az önkormányzat által is vállalható (egyszeri költségigénye van). Legkésőbb közép távon programszerűen – a csatornázási programokhoz illeszkedően – kell sort keríteni a város által a '90-es évek második felében belterületbe vont, felértékelődő lakófunkciójú korábbi zártkerti területeken az új utcák szilárd burkolattal való ellátására. Hosszabb távon fel kell készülnünk arra, hogy a folytatódó kiköltözések célterületein (egyéb belterületeken) igény jelentkezhet a tömegközlekedési kínálat javítására, minek kielégítése csak önkormányzati szerepvállalással lehetséges.

A *területhasználati*, környezeti konfliktusok oldására különleges rekreációs területté alakítandók a déli városperemen kiterjedt „elszabadult területek”, „tájsebek” (pl. a régi szeméttelep környéke, az Öntözött-rét északi széle, a téglagyári tavak környéke, a vasúti pályához csatlakozó egyes területek).

Az egész külterületet érinti a *földvagyon fokozott védelme*, aminek egyszerre kell jelentenie a földvédelmet, a földdel való gazdálkodás ésszerűsítését és az agrártér szerkezetének javítását (föld- és birtokrendezés még megmaradt lehetőségei). Gondos mérlegelést, a földvédelemmel kapcsolatos egyeztetést igényel a mezőgazdasági területek kivonása ipari-szolgáltatási célból – elsősorban a város kiváló talajokkal rendelkező északi területén. Zöldmezős beruházás esetén feltétlenül elkerülendő az a (korábban előforduló) gyakorlat, hogy a mezőgazdasági területek izoláltan, egyéb használatú területek által közrezártan, tehát megközelíthetetlenül maradjanak. A zöldhálózat-fejlesztési program segítségével – Békéscsaba településszerkezeti tervével összhangban – át kell alakítanunk a külterületi településrészek szerkezetét, ezáltal csökkenteni a szelerózió mértékét. A magántulajdon viszonyai között a gazdálkodók ehhez fűződő érdeke

tudatosításához önkormányzati segítség szükséges.

Annak érdekében, hogy a *tanyai lakosság legveszélyeztetettebb csoportjai* számára is elérhetőbb közszolgáltatások fejlesztésére irányuló programok (időskorúak házi szociális gondozása, jelzőrendszeres segítségnyújtás, az elszegényedő tanyai családok iskolás gyermekeit is segítő, esélyegyenlőségért küzdő iskolarendszer-fejlesztés) valóban sikeresek legyenek, szükség van egy olyan, rendszeresen frissített szociális térképre, mely a népszámlálások között is pontos képet ad a tanyaiak mindenkori helyzetéről. Nagyobb figyelmet kell fordítani – elsősorban a magányos idős emberek által lakott, szórt tanyás területeken – a közbiztonság javítására is. Az életszínvonal-növelés mellett a kultúrtájba illeszkedő életmód terjedését, hagyományőrzést segítené egy „tanyai szociális mintagazdaság” projekt indítása már rövid távon (tájéfenntartó gazdálkodás, esetleg tanyai és agroturizmussal kombinálva).

SZEREPLŐK

Az önkormányzatnak talán ebben a fejlesztési prioritásban kell felvállalnia a legtöbb feladatot, részben ellátási kötelezettségéből adódóan. Megfelelő bizottságai, hivatala a kezdeményezője, lebonyolítója több – főleg szociális ellátási – projektnek. Oktatási és egészségügyi intézményei a lebonyolítói az 5.2 és 5.3 fejlesztési irányoknak. Fel kell azonban vállalnia a szervező szerepet (legalább az indításnál) az 5.1, 5.2, 5.4 fejlesztési irányokban felvázolt pilot projekteken és részben a tájékoztatási, tudatformálási feladatokban, az információs központ, valamint a lakossággal való együttműködéshez szükséges cselekvési terv kialakításában (5.1, 5.4). Végül az önkormányzatra hárul több esetben a partnerség fejlesztése a partnerségi fórumok működtetésével, a résztvevők megkeresésével és a közös pályázati tevékenységgel a külső források felkutatásával, koordinációjával.

A prioritás másik fontos szereplője, az 5.1 fejlesztési irány célcsoportja a *civil szféra*. Szervezetei tehetnek legtöbbet a lakossági aktivitás növeléséért, a tudatformálásért (városlakó-, környezeti tudat, integrált oktatást segítő tolerancia), de az egész fejlesztési prioritáshoz nélkülözhetetlen szolidaritás erősítéséért is. Segíthetnek a célcsoportok feltérképezésében, ugyanakkor több projektben vállalhatnak át feladatokat az önkormányzattól szolgáltatások nyújtásában is. Ezeknek a szervezeteknek az oktatásban, technológia-fejlesztésben történő együttműködése az egész prioritás megvalósítását segítheti. Ők tudják hatékony aktorokká formálni a lakosság célcsoportként megjelenő részét is.

A *gazdasági szereplők* egyrészt a fejlesztési beavatkozások támogatóiként léphetnek fel (pl. a szociális gazdaság holland mintájú szponzorálásában). Másrészt, tevékenységük környezeti hatásainak bemutatásával, adatszolgáltatással bizalmat gerjeszhetnek a városiakban. Végül, maguk a gazdasági tevékenységek is részét képezik az 5.4. fejlesztési irányoknak.

A bevonandó külső aktorok közül kiemelt szerepe van a központi kormányzatnak a normatív támogatási rendszerek kialakításában. A megyei szervezetek közül pedig a Megyei Munkaügyi Központ emelkedik ki az 5.3. fejlődési irány partnerei közül. Rendkívül fontos az együttműködés a szomszédos településekkel az érintkező külterületek összehangolt fejlesztésében. E prioritáson kívül pedig az egész fejlesztési stratégia sikerességéhez járulhat hozzá a jó civil partnerségi kezdeményezések kiterjesztése.

PARTNERSÉG

A *partnerség* 1988 óta az *Európai Unió kohéziós politikájának* – s azon belül a Strukturális Alapok működtetésének is – egyik *alapelve*. Mind szélesebb körű érvényesítésével – növekvő számú szereplő bevonásával, valamint a közöttük fennálló vertikális, illetve horizontális kapcsolatrendszer erősítésével és integrálásával – javult a fejlesztési projektek hatékonysága (pl. a célcsoportok pontos meghatározása és a források koncentráltabb felhasználása révén), továbbá növekedett átláthatóságuk és társadalmi támogatottságuk is. A *partnerség*, s különösen annak horizontális dimenziója az Unió politikájának hosszú távon alapelve marad. Ezzel összhangban történt/történik a *Nemzeti Fejlesztési Terv* elkészítése, végrehajtása és monitoringja is: folyamatos a kormányzervek közötti, illetve a kormányzat és a partnerszervezetek közötti egyeztetés (a partnerek igényeihez igazodó formában).

Amellett, hogy a békéscsabaiak számára készülő településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott fejlesztési irányoknak a nemzetközi és nemzeti ágazati és területi politikákba kell ágyazódnuk, a tervezőmunka valamennyi szakaszában (különösen a helyzetértékelés és a társadalmi viták során) szembesültünk a *partnerség kialakítására* (erősítésére) *irányuló igénnyel, törekvésekkel a helyi szereplők* (vállalkozások, civil szféra), *valamint a Békéscsabán működő hatóságok, szervezetek részéről*. Ezért is fontos, hogy valamennyi szereplő megtalálja a helyét a fentebb megfogalmazott fejlesztési irányok további kidolgozásában és megvalósításában, amelyhez segítséget nyújt a prioritásonként megfogalmazott javaslat a résztvevők körére és feladataira vonatkozóan. Ugyanakkor a *partnerség* kialakítása összetett és hosszú folyamat, amely az alapcél – s az annak megvalósítását szolgáló valamennyi fejlesztési irány – megvalósításának nélkülözhetetlen eszköze. Ezért fontosnak tartottuk egy *horizontális fejlesztési irány* megfogalmazását, amelynek *célja a partnerség elvének érvényesítése*, illetve a folyamat feltételeinek megteremtése.

A koncepció megvalósításában érdekelt valamennyi helyi szereplő: az önkormányzat és intézményei, a helyi lakosság és civil szervezetei, valamint a gazdasági szervezetek; továbbá a Békéscsabán működő, nem helyi irányítású intézmények és szervezetek – elsősorban a megyei önkormányzat és intézményei, valamint a dekoncentrált kormányzati szervek és a jelentős vállalkozások (telephelyek) közötti együttműködés kialakítását ösztönöznünk és segítenünk kell. Békéscsaba térségi szerepének meghatározásában és bővítésében (a megyei szervezetek mellett) stratégiai jelentőségű a Gyulával és Békéssel kialakítandó partnerkapcsolat, s az érintett dél-alföldi szereplőkkel közösen – a koncepció priritásaival összhangban – újra kell gondolni a város regionális funkcióit is. Emellett a környező településekkel (azok önkormányzataival) közösen, harmonikusabban együtt dolgozva kell felépíteni egy jól működő, szolgáltató kistérséget. A partnerkapcsolatok építésében a Békéscsaba város önkormányzatának kezdeményező szerepet kell betöltenie.

A szereplők közötti partnerkapcsolat kialakításához és ennek működtetéséhez elengedhetetlen a szereplők közötti információáramlás, kapcsolattartás intézményi–infrastrukturális feltételeinek megteremtése. Ezek kialakítása és rugalmas működtetése valamennyi fejlesztési irány, illetve az azokra épülő programok és projektek kidolgozása

és megvalósítása (pl. pályázati tevékenység) során lehetőséget biztosít a célcsoportok pontos meghatározására, innovatív megoldásokra, a források hatékony (koncentrált) felhasználására.

A horizontális kapcsolatrendszerek kialakítása – a helyi önkormányzat által – koordináltan történhet, működtetésükben pedig érvényesülnie kell a folyamatosság, a visszacsatolás, a dokumentáció és az átláthatóság elvének.

A partnerség elvének érvényesítése tehát segíti a településfejlesztési koncepciónak, illetve az arra épülő programozásnak az Uniós és hazai fejlesztési politikákhoz történő illeszkedését (ily módon a forrásbevonást is), ugyanakkor biztosítja a tervezési folyamat – a bevezető fejezetben vázolt – belső egységét, és megteremti a megvalósítás háttérfeltételeit is.